

11596

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK VE HALKLA İLİŞKİLER BÖLÜMÜ

KABLOLU TELEVİZYON VE TÜRKİYE'DE UYGULANMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF.DR.BELGİN ERDOĞMUS

HAZIRLAYAN

EMİNE ÇAKIR

İSTANBUL-1990

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

İ Ç İ N D E K İ L E R

G İ R İ Ş

Sayfa No

1. BÖLÜM

1. KABLÖLÜ TELEVİZYON	1
1.1. Kablolu Televizyonun Tanımı	1
1.2. Kablolu Televizyonun Boyutları	3
1.2.1. Büyüklüklerine ve Özelliklerine Göre Kablolu Televizyon	3
1.2.1.1. Ortak Antenli Sistemler	4
1.2.1.2. Yöresel Antenli Sistemler	4
1.2.2. Şebekelerine Göre Kablolu Televizyon	4
1.2.2.1. PTT Kurumları	5
1.2.2.2. Özel İşletmeler	5
1.2.3. İki Yönlü Kablolu Televizyon	5
1.3. Kablolu Televizyonun Getirdiği Kolaylıklar	7

2. KABLÖLÜ TELEVİZYONUN TARİHÇESİ	10
-----------------------------------	----

2. B Ö L Ü M

3. KABLÖLÜ TELEVİZYONUN KULLANILDIĞI ÜLKELER	14
--	----

3.1. Amerika Birleşik Devletlerinde Kablolu Televizyon	
--	--

Uygulamaları	14
3.2. Kanada`da Kablolu Televizyon Uygulamaları	25
3.3. İngiltere`de Kablolu Televizyon Uygulamaları	28
3.4. Fransa`da Kablolu Televizyon Uygulamaları	31
3.5. Federal Almanya`da Kablolu Televizyon Uygulamaları	34
3.6. Belçika`da Kablolu Televizyon Uygulamaları	37
3.7. Hollanda`da Kablolu Televizyon Uygulamaları	39

3. B Ö L Ü M

4. TÜRKİYE`DE KABLOLU TELEVİZYON UYGULAMALARI	40
---	----

SONUÇ

KAYNAKÇA

EKLER

GİRİŞ

Günümüz toplumu "bilgi toplumu" olma çabası içindedir. Geçmişin klasik kitle iletişim araçları, bu gelişmeye uygun olarak teknik gelişmeler göstermiştir. Bu gelişmeler içinde televizyon ve bilgisayar ile oluşan yeni iletişim sistemleri alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ben Sirkeci PTT Müdürlüğü'nde çalışmaktayım. Tez konumu seçerken ilk önce PTT'nin teknolojik atılımlarını ele almayı düşündüm. Zamanın kısıtlı olması nedeniyle PTT'nin teknolojik atılımlarından biri olan kablolu televizyon konusunu incelemeye çalıştım.

Çağdaş iletişim düzeni, daha teknik daha hızlı ve yoğun özellikler içermektedir. Bu özelliklere sahip kitle iletişim aracı da "Kablolu televizyon"dur.

Kablolu televizyon ile iletişim Amerika ve Avrupa'da günlük kavram haline gelmiştir. Başlangıçta geleneksel yayın sistemlerinin ulaşamadığı yerlerde kullanılan kablolu televizyon, bu gün geleneksel yayın sistemlerine rakip olabilecek teknik gelişmelere sahiptir. Gelecekte kablolu televizyon, günlük yaşamımızın vazgeçilmez parçası olacaktır.

Zamana önem veren insanlar ve toplumlar tercihlerini kablolu televizyon yönünde kullanmaktadırlar. Çünkü kablolu televizyon, iletişim hizmetini geleneksel sistemlerden daha

çabuk ve daha kaliteli olarak insanlığa sunulmaktadır. Daha kaliteli ses ve görüntü ancak kablolu televizyonda mümkün olabilmektedir. Kablolu televizyon çok kanallı bir iletişim kablosu kullanılarak gerçekleştirildiğinden bu kablo üzerinden sayısız televizyon programları alınabileceği gibi telefon, teleks, fotokopi, veri bankaları ile bilgi alışverişi de mümkün olabilecektir.

Türkiye'de kitle iletişim araçlarının toplumsal gelişme açısından önemi ve rolü büyüktür. Özellikle televizyondan yararlanarak toplumun değişik kesim ve yaş gruplarına ulaşılmaktadır. Kanal sayısı artırılarak daha çok hizmet verme çabası görülmektedir. Ancak kanal sayısının artması demek izleyicilerin tümüne ulaşmak anlamına gelmemelidir. Çünkü bir televizyon programını üretmek, yurt çapında yayınlayabilmek için yeterli olmamaktadır. Türkiye'de kıyı ve sınır yerleşim böleleri başta olmak üzere pek çok bölgede televizyon yayınları iyi izlenememektedir.

Bu tür zorluklarla karşılaşılan ülkelerde "kablolu televizyon" sorununun tek çözümü olarak görülmüştür.

İşte bu nedenle "kablolu Televizyon ve Türkiye'de uygulanması" başlıklı çalışmamızda kablolu televizyonun tanımı, kablolu televizyonun boyutları, kablolu televizyonun getirdiği kolaylıkları ve televizyonun tarihçesini birinci bölümde, kablolu televizyonun kullanıldığı ülkeleri ikinci bölümde inceledim. Üçüncü bölümde ise Türkiye'de kablolu

televizyon uygulamalarına yer vererek bu konudaki sorunları ele aldım.

Tüm çalışmanın bir özetini ve genel görüşü de sonuç bölümünde sundum.



I- BÖLÜM

1-KABLOLU TELEVIZYON

1.1. Kablolu Televizyonun Tanımı

Hertz dalgaları ile yapılan televizyon yayıncılığının çeşitli acılardan yetersiz kalması sonucu geliştirilen yeni görüntü iletme tekniklerinden biri de kablolu televizyondur.

Abone olanlara yayının kablo ile ulaştırıldığı kablolu televizyon sistemini " bir bölgedeki evlerin, apartmanların kablolarla bir televizyon alıcı merkezine bağlanması " (1) olarak tanımlamak mümkündür.

Kablolu televizyon sisteminde bütün aboneler, belli bir bölge içinde bir merkeze kablo aracılığı ile bağlanmaktadır. Ulusal televizyon yayın ağından coğrafi özellikleri nedeniyle yararlanamayan bölgeler vardır. Özellikle dağlık ve engebeli olan bu bölgeler, televizyon yayınlarını rahatlıkla izleyememekte ya da hiç çekmemektedir. Bu nedenle ulusal televizyon ağından bir radyolink aracılığı ile alınan yayınlar veya uydu yayınları buradan kablolar aracılığı ile her an bir aboneye, sanki telefon bağlanıyormuş gibi verilir.

(1)- Topuz, Hıfzı, Uluslararası İletişim, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No 85/Açıköğretim Fakültesi Yayınları No 31,1984, s.118.

" Kablolu televizyonun diğ er bir kullanım alanı da mevcut televizyon yayınlarının dışında, özel olarak evlere kadar kablo çek tirip, özel yayınların izlediği durumlardır. Özellikle gelişmiş batılı ülkelerde bu tür uygulamalara rastlanmaktadır."(2)

" Kablolu televizyon sistemlerinde koaksiyel kablo ve fiber optik kablo kullanılmaktadır. Koaksiyel kablo yaklaşık olarak 1950 yılından bu yana yaygın olarak kullanılan, ekranlı kablo çeşididir. Koaksiyel kabloların merkezlerinde sinyalleri taşıyan bakır bir iletken vardır. Diğ er iletken kablolarına göre kaybı daha azdır ve dış etkenlerden daha az etkilenir. Son yıllarda koaksiyel kablo yerine fiber optik kablo yaygın bir şekilde telekomünikasyonda ve televizyon yayınlarında kullanılmaktadır. Sağladığı teknik üstünlükler nedeni ile, koaksiyel kablolarına tercih edilir hale gelmiştir."(3)

Fiber optik kablo hammaddesi kum olan cam elyafı kablo anlamına gelir. Kablolu televizyonun kullanıldığı son teknolojik ürün olan fiber optik kablolar geleceğin iletişimde çok büyük önem kazanacaktır.

(2) Demiralp, Ünlü, "Kablolu Televizyonun Gelişimi" Teknoloji Ekonomisi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 1985), s.12.

(3) Kesim Mehmet, Kablolu Televizyon ve Uyduların İletişimdeki Boyutu (Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları No 124, 1988) s.18

Fiber optik kablolar bir çeşit cam elyafından yapıldığı için ağırlıkları azdır. İletilecek bilgi hızı çok yüksektir ve diğer hatlara göre daha çok kanal taşıyabilir. Çevresindeki elektrik olaylarından ve dış mekanik baskılardan etkilenmez. Yüksek gerilim ihtiva eden yerlerde veya patlayıcıların olduğu çevrelerde dayanıklıdır. Doğada bol miktarda olduğundan maliyeti düşüktür. Döşenmesi kolaydır ve döşeme süresi kısadır. Kısa mesafelerde ek yapmaya gerek duyulmadan kullanılabilir. (4)

1.2. Kablolu Televizyonun Boyutları

Kablolu televizyonu taşıdığı özellikler itibarıyla çeşitli boyutlarda incelemek mümkündür. Bu boyutlar sırasıyla aşağıda verilmektedir.

1.2.1. Büyüklüklerine ve Özelliklerine Göre Kablolu Televizyon

Kablolu televizyon büyüklüklerine ve özelliklerine göre incelendiğinde iki kısma ayrılır.

1.2.1.1. Ortak Antenli Sistemler. Ortak antenli kablolu televizyon sistemleri, tek antenden bir apartmandaki dairelere ya da bir grup meskene hizmet veren sistemlerdir.

1.2.1.2. Yöresel Antenli Sistemler. "Yöresel antenli kablolu televizyon sistemleri, televizyon yayın kanallarını ve bunların yanısıra başka özgün servisleri bir kentin tümünde, bazı semtlerinde ve banliyölerinde hizmete sunan ve kablolu televizyon şebekelerinin esasını oluşturan sistemlerdir. Bu sistemlerde işletme merkezi çıkış noktasıdır. Çıkış noktasında antenlerle alınan uydu ve geleneksel televizyon yayınlarının ve merkezde üretilen programların sinyalleri kablo dağıtım şebekesi üzerinden abonelere ulaştırılır."(5)

1.2.2. Şebekelerine Göre Kablolu Televizyon

Kablolu televizyon şebekelerinin oluşturulmasında iki sistem vardır.

(5)- Demiralp, Ünlen, "Kablolu TV Şebekeleri" Devlet Media İlişkileri, (İstanbul, Eğitim Yayınları No:10,1988), s.72

1.2.2.1. PTT Kurumları. Kabloların döşenmesi işlemini PTT kurumları üstlenir. Kablolar konutlara ulaştırıldığında PTT kurumlarının işi bitmiş olur. Daha sonra televizyon kurumları bunları kullanarak yayınlarını gerçekleştirirler.

1.2.2.2. Özel İşletmeler. Kablolaları doğrudan doğruya özel işletmeler döşer ve yayınları da kendileri düzenlerler.(6)

1.2.3. İki Yönlü Kablolu Televizyon

Kablolu televizyon sistemlerinde iki yönlü iletişim de mümkündür. Bu sistemde abonelerin tepkileri çıkış noktasına ulaştırılmakta ve karşılıklı etkileşime imkan sağlamaktadır.(7)

Bu sistemde televizyon alıcılarıyla birlikte ev bilgisayarları da kullanılmaktadır. Sistem şöyle oluşmaktadır: Bir merkezi bilgisayar yer almakta, buna bağlı her televizyon alıcısında da (Kablo TV) ev bilgisayarları bulunmaktadır. Birey evindeki bilgisayarı ve televizyonu kullanarak, stüdyodaki merkezi bilgisayara bağlanmakta ve istediği bilgiyi almaktadır. Bu sistem karşılıklı olarak uygulanabilmektedir. Örneğin, Amerika'nın Ohio eyaletindeki Columbus kentinde 1977 yılından beri 13 bin ailenin katılımıyla bir tür 'tele-demokrasi' deneyi yaşanmaktadır.

(6)- Topuz, Hıfzı, Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni, (İstanbul, Mozaik Basım ve Yayıncılık, 1990), s.44

(7)- Demiralp, Devlet Media ilişkileri, s.72.

"Bu sistemleri içeren karşılıklı iletişim denemeleri, Berlin Heinrich-Hertz Enstitüsü'nde... Tama, New Town ve Higashi, Ikoma gibi Japon kentlerinde halen sürdürülüyor." (8)

Karşılıklı etkileşime imkan sağlayan bu yöntemle verilen belli başlı hizmetler şunlardır:

1. Abonelerin programlara katılmasına ve belirli konularda görüş bildirmesine imkan veren servisler,

2. Ev ve mağazalara yapılan bağlantılarla abonelerin gitmesine gerek kalmadan istediği malı ısmarlamasına ve satın almasına imkan veren servisler,

3. Fatura ödeme, hesaptan hesaba para aktarma, borç alma gibi banka işlemlerine imkan veren servisler,

4. Video oyunları,

5. Yazı ya da grafik şeklinde tek bilgi servisleri,

6 . Eğitim programları ve yetiştirme-geliştirme kursları sunan servisler. (9)

(8)- Kurtböke, Oktay, "İletişim Teknolojilerinin Genel Görünümü", Kitle İletişim Tekniklerindeki Gelişme ve Yazılı Basının Geleceği, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları No:2, İstanbul 1982, s.8

(9)- Tamer, Kezban, Televizyon Yayıncılığına Halkın Katılımı Amerika'nın "Halkın Girişi" (Public Access) Programları, (Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1983), s.6.

" İki yönlü iletişimde en son ulaşılan gelişme ise abone ile çıkış noktası ve abonelerarasında görsel iletişimidir. Bu gelişme ile de görüntülü telefon servisleri hizmete girmektedir." (10)

1.3. Kablolu Televizyonun Getirdiği Kolaylıklar

1. Hertz dalgaları aracılığı ile yapılan TV yayınları, vericilerden uzak yerleşim bölgelerinde ve yüzey şekillerinin engebeli olduğu alanlarda kablolu televizyon sistemi ile iletilebilir.

2. Uydu yayınlarını izleyebilmek için her alıcının çanak antene bağlanması yerine uydu yayının kablolu televizyon ile dağıtımı sağlanabilir. Bu sistem, uydu yayınlarını toplayan bir yer istasyonundan kablolar aracılığı ile abonelere ulaştırılması temeline dayanmaktadır. Böylelikle uydu yayını almak için gerekli maliyet düşürülebileceği gibi yapıların çatılarını kaplayan çanak antenler ile ortaya çıkan "görüntü kirliliği" de önlenebilecektir.(11)

3. Kablolu televizyon doğrudan uydu yayınlarının (DBS) taşıyabileceği yaklaşık 16 televizyon programı yerine 30-40 program taşıma avantajına sahiptir. (12)

(10)-Demiralp, Devlet Media ilişkileri, s.73.

(11)-Dagdeviren, Emre, "Görüntü Kirliliği", Ekonomik Bülten, (19-25 Aralık 1988, s.4.)

(12)-Dagdeviren, Emre, "Kablolu TV " İletişim-Araştırma, İlad Bülteni, 1989, s.6

4. Kablolu televizyon, Hertz dalgaları aracılığı ile yapılan televizyon yayıncılığının günümüzdeki en önemli handikaplarından biri olarak görülen "frekans sıkışıklığı" sorununa da çözüm getirmektedir. " Vericilerle yapılan yayınlarda kanal sayısı artınca televizyon yayınları birbirini etkilemeye başlar. Çünkü televizyon yayınları için ayrılmış frekans bandı sınırlıdır." (13) Kablolu televizyon yer altından kablolar aracılığı ile yayın yaptığından bu sorun ortadan kalkacaktır.

5. Kablolu televizyonda kanal sayısı çok olduğundan abonelere daha çok alternatif sunulmuş olur. Kablolu televizyon özellikle, ham maddesi kum olan cam elyafı (fiber optik) kablolar ile 30 kanalın üstünde yayın yapmaktadır. Bu sayı 100 kanala kadar da çıkar. (Teknik olarak daha fazla kanal sayısına çıkarabilmek mümkündür.)

6. Kablolu televizyon, ülke hudutları içinde olmayan Hertz dalgaları aracılığı ile yapılan komşu ülke yayınlarını izleyebilmek için kullanılabilir bir yöntemdir. Belçika'nın kablolu televizyon ile Alman ve Fransız yayınlarını ülkesi içinde dağıtabilmesi gibi. Dolayısıyla kablolu televizyon, uluslararası haber dolaşımı açısından da önem taşımaktadır.

7. Kablolu televizyon sistemi içerisinde geliştirilen bir

(13)-ibid.

diğer oluşum da iki yönlü iletişimdir. Bu sistem, yayının (mesajın) abonenin mesajını da yayın merkezine ulaştırılması esasına dayanır. Böylece iletim yerine iletişim süreci kazandırılmış olmaktadır. Bu kazanımın demokratik bir platform için önemi yadsınamaz bir olgudur.

8. Kablolulu televizyon, kamusal televizyon denemelerine yol açmıştır. Belediyeler halkı ilgilendiren konularda yerel programlar yapmıştır. Kırsal bölgelerde ziraatle ilgili programlar örnek olarak gösterilebilir.

9. Kablolulu televizyonun dolaylı olarak sağladığı bir kolaylık da Teletekst kullanımınıdır. Kablolulu televizyon tesisi için yer altına döşenen kablo teşkilatı, teleteks sisteminin tesisini dekolaylaştırmaktadır.

1.2. KABLOLU TELEVIZYONUN TARİHÇESİ

Kablolu televizyon 1949 'da bilinen adıyla CATV veya "Comunity Antenna Television" televizyon sinyallerini düzenli ve yüksek kaliteli alamayan bölgelerde televizyon yayınlarının alınabilmesi amacıyla ortaya konmuştur.(14)

Amerika'nın dağlık yörelerindeki bir kasaba televizyon yayınlarını iyi alamıyordu. Pennsylvania'nin Lansford kasabasında televizyon anteni satan Robert Tarlton yüksek tepelerin birinde büyük bir anten kurdu, o anteni de kablolarla evlere bağladı. Böylece televizyon programlarının net bir şekilde izlenmesini sağladı. Tarlton'un kurduğu bu sistem ilk kablolu televizyon şebekesinin temelini oluşturdu. (15)

Böylelikle kendi televizyon istasyonları olmayan kasabalar da kendi ortak antenlerini kurmaya başladılar. Kısa zamanda kablolu televizyon yayıncılığı hızla büyüyen bir iş alanı haline geldi. Çünkü kablo ile 12 değişik televizyon programı evlere ulaştırılabiliyordu. Ayrıca ara istasyonlar aracılığı ile de çok uzaklardaki istasyonların yayınları da alınabiliyordu.

(14)- "Cable TV", Brolier Academic Encyclopedia, Cilt 4, 1986, s.7.

(15)- Tamer, E., Ceylan, Dünü ve Bugünüyle Televizyon, (İstanbul, Varlık Yayınları, 1983), s.34.

1964 yılında kablolu televizyon büyük kentlerde yüksek binaların olduğu bölgelerde de kullanılmaya başlandı. Kablolu televizyon yayınlarının birden bire geliştiği görüldü. Kablolu televizyon, büyük televizyon istasyonlarından yayınları yansıtmakla birlikte özel programlar yayınlıyordu.

Uydu yayınları geliştirildikten sonra kablo şebekeleri daha büyük bir önem kazandı. İlk başlarda uydu yayınlarını alabilmek için daha büyük antenler gerekiyordu. Çapı 10 metreye yaklaşan antenlerin evlere kurulmasına imkan yoktu. Bunları alıp abonelere yansıtabilmek için merkezler kuruldu. Merkezler kablo ile meskenlere bağlandılar. Aboneler böylece büyük bir netlikle uydu yayınlarını izleme olanağını buldular. Uydu yayınları kablolu şebekelere büyük gelişme olanağı sağladı.

"Kablolu televizyon SMATV(Satellite master antenna TV) sayesinde çok kanallı televizyon dağıtımı şehir altyapısında oluşturulan şebeke ağı ile ekonomik hale getirilmiştir. Özellikle SMATV servisleriyle ülkelerarası televizyon programlarının kurulacak şebekeye dahil edilmesi ve yayınlanması kolaylaşmıştır."(16)

(16)- Aygün, İlhami, "Doğrudan Uydu Yayınları ve Kablolu TV Yayınları", Devlet-Media İlişkileri, (İstanbul, Eğitim Yayınları No:10, 1988), s.57

"1977 yılına kadar ABD'de kablolu televizyon sisteminde koaksiyel kablo kullanılıyordu. Ancak 1977 yılında, sağladığı teknik üstünlükler nedeniyle koaksiyel kablo yerini fiber optik kabloya bıraktı. Fiber optik kablonun kullanılması programların abonelere daha iyi iletilmesine yardımcı oldu. 1982 yılında kablo servisinin gittiği abonelerin sayısı 27 milyonu"(17)

Avrupa'da ise ABD'den farklı olarak kablolu televizyon sistemlerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar 1980'li yıllardan itibaren başladı. Ancak Amerikan modelini izleyen uydu yayıncılığı kablo yatırımlarından daha hızlı gelişti. Cable and Satellite (Europe) dergisinin Şubat 1988 sayısına göre kablolu televizyon üzerinde 39 uydu servisi yayın yapmakta ve bunların 26'sı değişik ülkelerdeki kablolu televizyon şebekelerini beslemektedir. (18)

Batı Avrupa'da iki önemli yaklaşım sözkonusudur. İlk yaklaşımda kablolu televizyon bir eğlence aracı "lüks" tüketim hizmeti olarak değerlendirilmekte ve bu hizmetin en iyi girişimciler tarafından sağlanabileceği ileri sürülmektedir. İkinci yaklaşımda ise, gelişmiş bir iletişim sistemi, ülke

(17)- Kesim, s.18

(18)- Demiralp, Devlet Media ilişkileri, s.73.

ekonomisi için gereksinim olarak görülmekte ve bu nedenle de kablolu televizyonun Ulusal Telekomünikasyon Kurumu'nun denetimine verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Avrupa'nın üzerindeki uyduların sayısı hızla çoğalmaktadır. Bu uydular aracılığıyla otuzun üzerinde ticari/özel ya da kamusal televizyon kanalı, merkezi uydu anteni ve kablolu televizyon sistemleri (SMATV) ile evlere ulaştırılmaktadır.(19)

Kablolu televizyon 1982 yılında İngiliz, Fransız ve Federal Alman hükümetlerinin bu alandaki ilk yatırımları başlatmalarından sonra hızlı bir gelişme göstermiştir. Avrupada kablolu televizyonun yaygın olduğu ülkeler Belçika, Hollanda, İsviçre ve Lüksemburg'dur.(20)

(19)-Çaplı, Bülent, M., Televizyon Sistemlerinde Yeni Düzenlemeler-Batı Avrupa'da Kamu Tekellerinin Kaldırılması ve Türk Televizyon Sisteminde Dönüşüm Arayışları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1990), s.85.

(20)-ibid.

2.BÖLÜM

3- KABLÖLÜ TELEVİZYON'UN UYGULANDIĞI ÜLKELER

Kablolu televizyon yayıncılığı, televizyonun ticari alana anlamlı düzeyde hizmet vermesinin ardından gelişmiştir. 1950'li yılların başından itibaren kablolu yayıncılıkla ilgili yasal düzenlemeler oluşturulmaya başlanmıştır. Televizyon yayıncılığının hedefi olan televizyon alıcıları hakimiyetinin kurulması televizyon yayınlarındaki handikapların ortadan kaldırılmasına bağlıydı.

Kablolu televizyon şebekesinin tesisi için gerekli maliyeti karşılamak, diğer televizyon yayıncılığı türlerinde olduğu gibi ya devlet kanalı ile ya da özel şirket (veya şirketler topluluğu) kanalı ile mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla televizyon yayıncılığında devlet tekeli bulunan ülkelere kablolu televizyon yayıncılığının yapıldığı ülkelere göre farklılık göstermektedir.

3.1. Amerika Birleşik Devletlerinde

Kablolu Televizyon Uygulamaları

Kablolu televizyonun ilk uygulaması 1949 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde başlamıştır. Amerika'da pek

cok dağlık bölge ve arazilerde yaşayan televizyon izleyicileri için kendilerini ülke haberlerinden, gelişmelerden soyutlanmış hissediyorlardı. Bu durum radyo ve televizyon ticaretiyle uğraşanların satışlarını olumsuz yönde etkileyerek, soruna çözüm bulmaya yöneltmiştir. Bunun sonucunda radyo televizyon satıcısı R.J.Tarlton tepelerden birine anten yerleştirerek 1950`de ilk kablo şebekesini kurmuş ve böylece televizyon satışları da canlanmıştır. Antenlerden alınan sinyaller, koaksiyel kablolar ile evlere bağlanarak televizyon yayınlarının net izlenmesi sağlanmıştır.

Önceleri Hertz dalgalarını durduran engebeli bölgelerde kurulan kablolu televizyon şebekelerinin 1970`li yılların başında geliştiği görölmektedir. Bazı CATV (Kablolu televizyon) operatörleri, koaksiyel kablo ile sinyalleri dağıtmanın, programların orjinal dağıtımında da kullanılabileceğini farkettiler. Böylece kablolu yayın giderek, çeşitli filmler sunabilen ve giderek artan gelir getirme özellikleriyle dikkat çekmiştir. 1979`lu yılların ortalarına doğru kanal kapasitesi bir hayli artarak 35-54 arasında artış göstermiştir.(21)

(21)- Sherman, Borry, L., Telecommunications Management, Mc Graw-Hill Book Company, ABD 1987, s.12

Kanal sayısının artmasıyla birlikte özgün programlar hazırlanmaya başlanmıştır. Önceleri hava durumu, haberler, borsa hareketleri, mal ve hizmete göre gruplandırılmış reklamlar ve kamusal duyurulardan oluşan otomatik kanallar hizmete girmiştir. Ardından yöresel konuları ele alan kanallar abonelere sunulmuştur. Bu kanallar eğitim programları ile etnik gruplara yönelik programları da içermeye başlamıştır.

1972 yılında, ABD'de başka bir uygulama da, eğitim kurumlarına, belediyelere, hükümet kuruluşlarına ve halka açılan ve kablo işletmesinin denetiminin dışında tutulan kanallar (Access channels) olmuştur. Böylece, kurumlar hizmetlerini, dileklerini halka ve bağlı kuruluşlara rahatlıkla ulaştırabilmek ve halk da düşünce ve görüşlerini serbestçe ifade edebilmek imkanına kavuşmuştur.(22)

ABD'de 1976 yılında uydularla kablonun bağdaştırılmasıyla da çeşitli kanallardan aşağıdaki servisler sunulmuştur.

- Sinema filmleri ve kablo için özel olarak hazırlanmış konulu filmlerden oluşan kesintisiz film gösterileri.
- Bale klasik müzik, opera ve görüşmelerden oluşan sanat ve kültür programları.

(22)- Tamer, Kezban, s.,6

- Haberler ve aktüalite.
- Spor olayları ve hava durumu.
- Müzik ve sağlık programları.
- Çocuklara ve diğer aile bireylerine yönelik dini programları - Değişik din ve mezhep mensuplarına yönelik dini programlar.
- Temsilciler Meclisinden yapılan naklen yayınlar.
- Yayının tamamını belli bir program türüne ayırmayan, günün değişik zamanlarında çocuk, spor ve drama programlarını, belgeselleri ve dış kaynaklı programları sunan servisler.
- Eğitim programları.
- Yetişkinlere programlar.
- İtalyanlar, İrlandalılar, Çinliler, Zenciler, Yahudiler İspanyollar gibi etnik gruplara yönelik programlar.(23)

Amerika'da Kablolü Televizyon şebekelerinin türleri;(24)

1. Haber Programı Yayınlayan Şebekeler;

Bunların önlüsü CNN denen Cebile News Netwok'tur. Önlü Amerikan Televizyon firması WTBS-Atlanta'nın sahibi olan Ted Turner tarafından 1980 Haziranında kurulan CNN 24 saat sürekli haber programı yayınlar. Bu şebekeye bağılı olarak dünyanın belli başlı merkezlerinde bürolar ve muhabirler

(23)- Demiralp, Devlet Media İlişkileri, s.73.

(24)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.7-9

bulundurulur. Bunlar arasında uydu aracılığı ile telekonferanslara ve yorumlara yer verilir.

"CNN yayınları bugün Amerika'da 6247 kablolu şebeke aracılığı ile 28 milyon aboneye ulaştırılır. CNN Kanada'da ve Avrupa'da milyonlarca izleyicilere sahiptir. Bu örgüt son zamanlarda Japon izleyicilerine de ulaşmayı amaçlamıştır."(25)

Büyük haber ajanslarının haber yayınları,Upı Cable News, Reuters New view ve AP News Cable gibi örgütler de kablolu şebekeler aracılığıyla 24 saat yayın yapar.

Down Jones Cable News adlı firma da Wall Street Journal ile birlikte 24 saat ekonomik ve mali haberler yayınlamaktadır.

2. Spor Haberleri Yayınlayan Şebekeler.

Bunların en ünlüsü ESPN'dir Yılda 8 bin saat spor haberi yayınlar.

3. Siyasal Haber Yayınlayan Şebekeler.

Cable Satellite Puplic Affairs Network, Meclis ve Senato haberlerinde uzmanlaşmış bir şebekedir.

(25)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.7-9

4. Borsa Haberleri Yayınlayan Şebekeler.

Bunların başında financial News Net Work (FNN) gelir.

5. Meteoroloji Haberleri Yayınlayan Şebekeler.

Bunların en ünlüsü The Weather Channel (TWC)dir.

6. Kültür Programı Yayınlayan Şebekeler.

Başlıcaları: Alpha Reportary Television Service (ARTS)
CBS Cable, The Entertainment Channel (TEC) ve Bravo.

7. Çocuklar için Program Yayınlayan Şebekeler.

"En ünlüleri Nickeloden ve Disney Channel'dir. Disney Channel 1712 şebeke aracılığıyla bir milyon aboneye ulaşır. Nickelodeon daha güçlüdür, 3250 şebeke aracılığı ile 21 milyon aboneye yönelik yayın yapar."(26)

8. Magazin Programı Yayınlayan Şebekeler:

Lifetime'nin 24 milyon abonesi vardır.Modern Satellite Program Network (SPN) de magazin alanında uzmanlaşmıştır.

9. Dinsel Program Yayınlayan Şebekeler:

Bunların en güçlüsü Christian Broadcasting Network (CBN) dir. 25,5 milyon aboneye seslenir. People That Love (PTL), Trinity Broadcasting Network (TBN), National Christian Network(NCN) ve Eternal World Television Network (EWTN) de dinsel alanda ün yapmıştır.

(26)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.,7-9

10. Irklara Göre Program Yayınlayan Şebekeler:

Blade Entertainment Network (BEN) zencilere yöneliktir. Spanish International Network (SIN-TV)'de İspanyol kökenliler için program yayınlar.

11. Sinema Filmi Ağırlıklı Şebekeler:

Bunların başında Home Box Office (HBO) yer alır. Time grubunun kurduğu bu şebekenin abone sayısı 18 milyona yaklaşmıştır. HBO'nun en büyük başarısı 20th Century Fox, Columbia, Metro Goldwin Mayer, United Artist gibi firmalarla anlaşmalar imzalayarak, onların ürettikleri programları satın almak olmuş, bu sayede Hollywood da büyük bir bunalımdan kurtulmuştur.

HBO İngiltere'nin çok uluslu Thorn-Emi firmasıyla da anlaşarak Home Video ortaklığı kurmuştur. Sinema alanında öteki firmalar şunlardır: Showtime(5.4 milyon abone), Cinemax(3.7 milyon), The Movie Channel(3.2 milyon)

12. Müzik Programı Yayınlayan Şebekeler:

Bunların en ünlüsü Music Television (MTV)'dir 22 milyon abonesi vardır. 24 saat rock müziği yayınlar. MTV Viacom adlı bir ortaklık tarafından kurulmuştur. Showtime The Movie Channel de aynı ortaklığın ürünüdür.(27)

(27)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.7-9

Abone Türleri:

ABD'de kablolu televizyon şebekelerinin abone yapma metodu üç şekilde olmaktadır.

1. Pay-Tv(Aylık Abone Olma):

Aboneler temel kablo servisine ödenen ücrete ek olarak ödemeli kablo şebekesi almak için aylık bir ücret ödemek zorundadırlar. Miktar sistemden sisteme ve şebekeden şebekeye farklılık göstermektedir.(28)

Ödemeli kablo programı her gün ödemeli kablo kanallarından sunulur. Bu program genişçe bir film demetini, spor, tiyatro, eğlence, müzik, bilgi hizmetlerini (Teletext ve diğer bilgi kaynakları gibi) kapsar. Bu özel program genellikle yerli iletişim uyduları tarafından kablo istasyonlarına verilir. Fakat yeryüzüne ait mikrodalga veya kablo sisteminin kendisinden de verilebilir.(29)

Bu sistemde, ayda yaklaşık 36 program izlenebilmektedir.Amerika'da kablolu televizyon örgütlerinin

(28)- Head, Sydney Sterling W., Christopher H., Broadcasting in America, (Boston,5.Basım, Houghton Mifflin Company, 1987), s.213

(29)- Bensinger, Charles, The Video Guide, (Indiana, 3rd Edition 1st printing, 1982), s.248

sayısı yaklaşık 4300'dür. Genellikle özel ortaklık olan kablolu televizyon kuruluşları, reklamcılıktan gelir sağladıkları gibi kamu kuruluşlarından ve derneklerden de yardım alırlar. Başlıcaları şunlardır:

1. **Home Box Office (HBO):** Time'nin kurduğu HBO, ilk ödemeli kablo şebekesidir. HBO, kısa filmlerin olduğu gibi yüzlerce yeni ve eski Hollywood filminin hakkını alarak, film hakkını satın alma olayına büyük ölçüde girdi.(30) Kablolu televizyon şebekelerine abone olanların %75'i HBO'yu izlemektir. Başlangıçta Time Life grubunun bir yan kuruluşu olarak ortaya çıkan HBO 1984'de bağımsızlığını kazandı.(31)

2. **WBTS :** En geniş ve güçlü şebekedir. Bu şebekeye 4052 istasyon bağlıdır. WBTS'nin kablolu haber şebekesi olan CNN'de aylık ödeme sistemini uygulamaktadır.

3. **Westinghouse:** Bu grubun kurduğu şebeke de kablolu televizyon alanında başta gelen örgütler arasındadır.

4. **Warner Cable (Qube):** Ohio'nun Columbus kentinde 1977 yılında kurulmuştur. Çift yönlü bir iletişim sağlayarak abonelerden öneriler alır.

(30)-Head, s.213.

(31)-Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.10.

5. **Multu Systems Operatins (MSO):** Times, Mirror, Westinghouse, Warnen, Telecommunication gibi çok yönlü grupların kurduğu bir ortaklıktır.

6. **Music Television (MTV):** Video kliplerle müzik programı hazırlayan ve 15-35 yaş arasındakilere seslenen çok başarılı bir şebekedir.(32)

Kablolu televizyondaki gelişmeler, kabloda yeni konuların açılmasıyla birlikte Pay-TV'nin de gelişmesine öncülük etmiştir. Bu alandaki gelişmeler, kırsal yörelerdeki kablo sisteminin program servislerinin artmasını sağlamıştır.

2. **Pay-Per-View (PPV) (izlenen film başına ücret alma):**

Abone olanların izledikleri programa göre ücret ödedikleri sistemdir. Aboneler televizyon kutusuna kartlarını soktukları zaman saat işlemeye başlar. Abonelerin evinde birer bilgisayar terminali vardır. Aboneler verilen kodlara göre film seçip numaralarını terminale kayıt ederler. izlenen her program için ek masraflar aboneye yazılır. Televizyon abonelerinin % 10'u bu şebekelere abone olmuştur. Ücretler filmlerin niteliğine göre belirlenmektedir.

3. "Basic" kablolu Şebekeler:

Aboneleşden ücret almayıp, reklam gelirleriyle geçinen şebekelerdir. TBS, USA Network, A and B gibi şebekeler bu sistemi uygulamaktadırlar. (33)

Amerika'da Kablolu Televizyon Denetimi:

Amerika'da federal çapta 1960'lı yıllara kadar kablolu televizyonların denetimi konusunda hiçbir önlem alınmamış, yalnızca belediyeler ve birkaç federe devlet bu konuyla ilgilenmiştir. Ama 1960'lı yıllarda FCC (Federal Commission of Communication) denen Federal İletişim Komisyonu bu konuyla ilgilenmeye başlamıştır. Amerika'da sayısı 12 binin üstünde olan radyo ve televizyon istasyonlarına yayın izni vermek FCC'nin yetkileri arasındadır. FCC kamu çıkarlarını savunmak amacıyla tekelleşmeleri sınırlandırabilir, kamu çıkarlarına her türlü önlemi alabilir. Ama FCC her zaman aynı titizliği göstermemiştir. Amerika'da bütün düzen özel girişimlere saygı ve onların desteklenmesine yöneliktir. Bu yüzden FCC her türlü kısıtlamalara karşı bir durumdadır. Bu günkü Birleşik Amerika'da görsel-ışitsel alanda hiç bir devlet denetiminden söz edilemez.

(33)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.10.

FCC yayınlar arasında doğabilecek çakışmaları önlemek amacıyla istasyonlara verilecek frekansları saptar, yayın izni verir. Aynı kanala bir kaç kurum aday olmuşsa FCC bunların basınla ve etnik grplarla ilişkili olup olmadıklarını araştırır. (34)

Kablolu televizyon şebekelerinin gelişmesinde FCC'nin şebekelere tanıdığı özgürlük büyük rol oynamıştır. 1975'e doğru FCC şebekelere doğrudan doğruya program üretip yayma hakkı vererek yerel konuların dar bir şebeke içinde abonelere yansıtılmasını sağlamıştır.

Amerika'da 1989 yılı itibarıyla konutların % 56'sı kablolu televizyona bağlıdır. Yani Amerika'da kablolu televizyon kullanımı oldukça yaygındır. (35)

3.2. Kanada'da Kablolu Televizyon Uygulamaları

Kanada'da kablolu şebekeler, 1950'li yıllarda kuruldu. 1968 yılında 377 şebeke ve 710 bin abone varken 1977'de bu sayının 420 şebeke ve 3 milyon 419 bine ulaştığı saptanmıştı. (36) "Hükümet 1968 yılında görsel işitsel bir iletişim yasası çıkararak bu alanda yeni bir düzen kurmaya

(34)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.12

(35)- Hoffman, Mark, S., The World Almanac, (New York, A Scripps Howard Company, 1990), s.368.

(36)- Topuz, Uluslararası İlişkiler, s.124.

yöneldi. Kanada Radyo ve televizyon konseyi adlı bir kurul oluşturuldu. Kablolu şebekelere yayın izni vermek bu konseyin yetkileri alanına alındı. Kablolu şebekeler 1982'den sonra büyük bir gelişme gösterdiler. Kablolu meskenlerin sayısı 1985'de 5 milyona yükseldi."(37)

Kanada, belki de dünyanın teknik olarak en gelişmiş ve yararlı kablo ve uydu sistemine sahiptir. 1984 yılı itibarıyla yaklaşık olarak evlerin 3/4'üne giriş sağlayan 600 kablo sistemiyle de ön sıralarda yer alır. Ulusal video tekst-teletekst teknolojisi (Telidon diye adlandırılmıştır.) Uygulanmaya konma aşamasındadır.(38)

Bell-Canada telefon firması ile büyük gazeteler ve bazı federe hükümetler kablolu televizyon alanında deneyimlere para ile destek olmuşlardır. Kanada'da yapılan en büyük deneyim Vista operasyonudur. Toronto bölgesinde yapılan bu deneyim bir çeşit telematik uygulaması olmuştur. Aboneler ellerindeki bir terminalin tuşlarına basarak televizyon ekranlarında son haberleri, gazete ilanlarını, çeşitli fiyatları bulmuşlardır.(39)

Kanada Hükümeti'nin isteksiz onayının ardından, Kanada'da Pay-TV 1983 Şubatı'nda faaliyete geçti. Üç ulusal

(37)- Topuz, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, s.42.

(38)- Howell, Jr., World Broadcasting in The Age of The Satellite (Able Publishing Comporation, New Jersey, 1986), s.54.

(39)- Topuz, Uluslararası İletişim, s.125.

ve bes bölgesel kanal amansız bir rekabet ve karlı bir pazara ilk olarak girdiler. 24 saat hizmet veren First Choice Canadian, yaklaşık 90 kablo sistemiyle 2.5 milyon aboneye gösterime son giren filmleri sunmaktadır. Diğer bir ulusal kanal C-Channel 68 kablo sistemiyle 1983 yılında 2 milyonun üzerinde eve hizmet vermiştir. C-Channel, sanat programları, ödül kazanmış uluslararası filmler ve çocuk programları sunmaktadır.(40)

Beş bölgesel Pay-TV servisi çeşitli programlara önem vermektedir. World View Television of Vancouver, en az altı dilde yaklaşık 100 bin aboneye uluslararası filmler ve yerel programlar sunmaktadır. Diğer kanallar ise şunlardır: Büyük kısmı Quebec eyaletinde olan Premier Choice ile rekabet eden Television de l'Est du Canada, Inc.(TVEC), Halifaks'tan Atlantik Kanada'ya hizmet veren Star Channel, Alberto Ontario eyaletlerindeki iki büyük şirketin birleşmesinden oluşan Süper Channel'dir.(41)

Kanada'da Televizyon şebekeleriyle eğitim alanında da büyük projeler uygulanmıştır.

(40)- Howell, Jr., s.54.

(41)- Howell, Jr., s.55.

3.3. İngiltere'de Kablolu Televizyon Uygulamaları

İngiltere'de ilk kablolu televizyon 1951 yılında kurulmasına rağmen kablolu televizyonlar çok dar alanlarda hizmet vermiştir.

İngiltere'de ilk yerel kablo istasyonu 3 Temmuz 1972 yılında Greenwich Cablevision şirketi tarafından Blustead semtinde kurulmuştur. Semt halkına hizmet amacıyla kurulan bu sistem 20 bin sterlin tutarında bir bütçeyle çalışmalarına başlamıştır ve Greenwich'de 9 bin eve hizmet götürmüştür.(42)

Hükümet 1972-73 yıllarında 6 kablolu televizyon şebekesine, ancak doğal engeller yüzünden televizyon yayınlarının iyi izlenemediği bölgelerde, reklam almamak ve yalnız BBC ve ITV yayınlarını dağıtmak koşulu ile izin vermiştir. Ne varki, yerel haberlerin yayınlanması da izin kapsamına girmiştir.(43)

Bunun sonucu olarak beş şebeke kurulmuştur.

- Greenwich Cablevision
- Sheffield Cablevision
- Bristol Channel

(42)- Cable-Satellite Europe, 'Cable and Coaxial', Londra, Ocak 1988, s.40-41; Erkebay, Nurdoğan, Televizyon Yayın Teknolojisindeki Gelişmeler ve Türkiye Uydu Yayınları ve Kablolu Televizyon, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1988, s.108.

(43)- Topuz, Uluslararası İletişim, s.126.

- Wellinborough Traders Television Relay
- Swidon Viewpoint

Bu beş şebeke 1974 yılında biraraya gelerek Cable Television Association of Britan (CTA) adlı bir örgüt kurdular. Fakat hükümetin "reklam almama" koşulunu öne sürmesi yüzünden Greenwich Cablevision, Biristol Channel ve Wellinborough güç durumda kalarak kapanmıştır. Bu durumdan sonra hükümet kablolu şebekelere "reklam alma" izni vermiştir.(44)

1980'li yılların başında İngilteredeki evlerin %14'ünde kablolu televizyon vardı ve yarım milyon evde video kaydedicisi kullanılıyordu. Fakat kablolu televizyon için iddialı planlar 1982 ve 1983 yıllarında geliştirilmiştir.(45)

Kablolu televizyon alanında özel girişim dönemi, 1982 yılında Hunt komitesi tarafından hazırlanan ve "Kablolu Televizyonun Geliştirilmesi ve Yayın Politikaları" isimli rapor ile başlamıştır. Hunt raporu adıyla bilinen bu rapor, 1984 Kablo ve Yayıncılık yasası için gerekli temini oluşturmuştur.Rapora göre çok kanallı kablolu televizyon sisteminin BBC ve ITV'nin yüksek yayın standartlarını tehlikeye sokmaması gerektiği öngörülmüştür. 1983 Yılında kablolu televizyon alanı özel girişime bırakılarak, onbir kuruluşa lisans verildi.(46)

(44)- Kesim, s.32.

(45)- Howell, Jr., s.68.

(46)- Caplı, s.91.

İngiltere'de iletişim, fiberoptik kablo üzerinden sağlanmaktadır. İngiltere'de Robert Murdoch'un kurduğu Sky Channel adındaki şebeke, BBC ve ITV'den sonra en çok izlenen televizyondur. Sky Channel Ecs uydusu ile program dağıtımını yapmaktadır.

1984 yılında yürürlüğe giren kablo ve yayıncılık Yasası ile kablolu televizyonu denetleyen kablo otoritesi (Cable Authority) kuruldu.(47)

Bugün Home Secretary tarafından atanan yedi üyeli bir kablo otoritesi, kablo sistemleri ve kablonun programlayıcıları için lisansları yayınlama sorumluluğunu satmıştır. Birçok şirket iki izni de elinde bulundurmaktadır. Kablo sistemleri başlangıçta oniki yıllık bir lisans alır ve bu sekiz yılda bir yenilenir, kablo programlayıcıları da oniki yıllık bir lisans alırlar. Kablo Otoritesi programlarının kalitesi ve ahlaka uygunluğu konularında karar vermek için kurulmuştur.(48)

Bugün İngiltere'de Ars Channel, Bravo, Children's Channel, Premiere, Home Video Channel, Indra Dhnush, Lifestyle, Sky Channel, Süper Channel adlarında on kablo kanalı vardır.(49)

(47)- Batmaz Veysel, "Avrupa'da Televizyon", Medya Dergisi Cilt 3, sayı 7, (Haziran-Temmuz 1990), s.16.

(48)- Howell, Jr., s.69.

(49)- Kesim, s.33.

3.4. Fransa'da Kablolu Televizyon Uygulamaları

Fransa'da kablolu televizyon sisteminin kuruluşunu; yayın tekelinin Fransız radyo televizyon kurumu olan ORTF'ye, kablo döşeme hakkının da PTT'ye verilmesi geciktirmiştir.

"Hükümet 1973'de yedi kentte kablolu televizyon deneyimlerinin yapılmasını uygun görmüştür. Bu kentler şunlardır: Grenoble, Nice, Metz, Chamonix, Creteil, Cergy, Pontoise ve Rennes"(50)

Metz kentinde belediye bir örgüt kurarak, koaksiyel kablo döşemeye başlamıştır. 1984 yılında Metz'de abone oranı tahminlerin altında kalarak %21 olmuştur. Fransa'da 1977 yılında yayınlanan bir kararname göre kablolu televizyonlarla sadece Fransız ve komşu ülkelerin programları izlenebiliyor, başka televizyon programı dağıtılamıyordu Metz'de buna uygun olarak üç Fransız kanalı ve iki Lüksemburg kanalı izlenebiliyordu.(51)

1979 yılında Fransız PTT'si Biarritz kentinde fiber optik kablo şebekesi ile donatılmış bir sistem kurdu. Biarritz, mevcut televizyon yayınlarını oldukça güç olan bir kentti. Böylece aboneler televizyon yayınlarını net bir şekilde izleme olanağına kavuştular.(52)

(50)- Topuz Uluslararası İletişim, s.128.

(51)- İbid.

(52)- Kesim, s.34.

Fransa'da 1980'li yıllarda hızlı bir gelişme olmuştur. 1982 yılında yürürlüğe giren Görsel-İşitsel İletişim Yasası, radyo ve televizyon programlarının yayını üzerindeki devlet tekeli sona erdirirken, Fransa'da kablolu televizyon sisteminin işletilmesi ile ilgili temel kuralları da belirlemiştir.

1984 yılında hükümet ağır gelişen Fransız kablolu televizyon sektörünü canlandırmak ve bu alandaki gelişmeleri hızlandırmak amacıyla bir ulusal telekomünikasyon bürosu olan Mission Cable'yi kurmuştur.(53). Nisan 1984'de açıklanan kararlara göre, yıldız anahtarlama (Switched-star) ve fiber optik kablo şebekelerinin kurulması tekeli PTT'ye verilmiştir. Fakat PTT'ye sadece yayınları aktarma görevleri verilmiş, buna karşılık program üretimine karışmaması öngörülmüştür. Kablolu televizyon şirketleri, yerel yönetimler ve özel girişim tarafından ortak olarak kurulacak ve hiçbir girişimciye çoğunluk alma hakkı verilmeyecekti.

(53)- Çaplı, s.101.

Kablolu televizyon sisteminden elde edilecek gelirlerden özel şirketlerin %30 pay almaları kararlaştırılmıştır. Bu kararlar, yerel program üretimine kaynak sağlanması amaçlanmaktaydı. (54).

1984 yılında kabul edilen bir yasa ile SEM (Societe Economique Mixte) denilen Karma Kamu Ekonomik Ortaklıkları'nın kablo şebekeleri kurmalarına izin verilmiştir. (55) 1986'da PTT tekeli kaldırılmıştır. Yeni düzenleme ile özel girişimcilere kablolu televizyon şebekelerini kurma ve işletme hakkı verilmiştir.

Fransa'da belediyeler ve belediye grupları, kendi sınırları içinde, dağıtım kablo ile yapılan radyo ve televizyon yayın hizmetlerini yerine getirirler ve izin verirler. Kurumlara verilecek izinler, anekent belediyelerinin veya gerekirse ilçe belediyelerinin yetki alanına girer. Böylece belediyeler bundan sonra şebeke inşaatı için istedikleri yükümlüğe (müteahhit) başvurabileceklerdir.

(54)- Howell, s.282.

(55)- Topuz, Uluslararası ilişkiler, s.129.

Belediyelere verilen bu yetki, sebeye döşemesinde devlet tekelinin kırıldığını göstermektedir.(56)

Fransa'da bugün kablolu televizyona abone olanların sayısı ancak 47 bini bulmaktadır. Bu da Fransa için düşük bir orandır. Aboneler genelde gençlere yönelik program yapan Canal J, belgesel programlar yapan TV-Sport Planete ve müzik yayını yapan MTV adlı kanalları izlemektedirler.

1992 yılında Fransa'nın başkenti Paris'in tamamen kablo sistemi ile döşenmesi ve konutlarında %50'sinin sebekelere abone olması beklenmektedir.

3.5. Federal Almanya'da Kablolu Televizyon Uygulamaları

Federal Almanya 'da 1983 yılında çıkarılan bir yasa ile kablolu televizyon şebekelerinin kuruluşuna ilişkin kurallar yeniden düzenlendi. Yatırımları yapmaya ve kuruluşlara izin vermeye Alman Posta İdaresi (Deutsche Bundespost) yetkili kılındı. Federal hükümet, kablolu sistemlerin ülke çapında yaygınlaştırılması için eyaletlerle işbirliğine gitme kararı aldı.(57)

(56)- Debbasch, Charles, Droit de L'audiovisuel, (Daloz, 1988), s.159.

(57)- Demiralp, Devlet Media ilişkileri, s.74.

1980'li yıllarda dört kablo projesi planlanmıştır. İlk kablolu televizyon projesi 1984 yılında Ludwigshafen'de başlatılmıştır. Böylece yayıncılık alanı özel girişimcilere açılmış oldu. Dortmund projesinde yalnızca kamusal televizyon istasyonları yayın yapıyordu. Münih kablolu televizyon projesi ise 3 aylık gecikmeden sonra yayına girmiştir. Berlin kablolu televizyon projesi de yayın yapmaya 1985 yılında başlamıştır.

Dortmund ve Münih'te bulunan kablolu televizyon şebekeleri kendi genel yayınları ile birlikte faaliyet göstermektedir. Berlin'deki proje SBF ve genel bir ortaklıkla faaliyet göstermektedir. Ludwigshafen'de bulunan diğeri ise genel bir organizasyon olarak hiçbir yayıncı gerektirmeden yalnız başına kurulmuştur.(58) Bu projeler beklenen başarıyı gösterememişlerdir. Yeterli reklam geliri elde edemeyen yerel kablolu televizyon istasyonları kapanırken, ancak ulusal düzeydeki istasyonlar ayakta kalabilmişlerdir.

"Ocak 1985'de özel televizyon başladığında, Alman Posta İdaresinin uydu sistemi ile yaptığı kablolu yayına sadece 129 bin abone bağlanmıştı. 1 Aralık 1986'da Federal Almanya'da toplam 6 milyon 752 bin ev PTT kablo sistemine geçti. Fakat bunlardan sadece 2 milyon 312 bin evin

(58)- Howell, Jr., s.104.

bağlantısı yapıldı.(59)

1985`de bir uluslararası organizasyon olan Bundesverband Kabel und Satellite.V (BKS) özel radyo ve televizyon şirketi olarak ortaya çıktı ve iki Almanca programını (SAT 1 ve RTL Plus)VHF olarak yayınladı.

Bazı programlar uydu alıcı anten ile alınarak kablolu televizyon aracılığı ile abonelere gönderilmektedir. Bu programlar şunlardır: 3SAT,SAT 1, RTL Plus, Sky Channel Music Box, Tv 5, Europe TV,Bavarian TV, 1 Plus. Alman Posta İdaresi ayrıca kablolu televizyonşebekesini Doğrudan Yayın Uydusu (DBS) olan TV-SAT`dan desteklemeyi planlamıştır.(60))

Alman Posta İdaresi önümüzdeki on-yirmi yıl içinde bütün Almanya`da fiber optik kablo döşeyecektir.(61)

(59)- Kesim, s.35.

(60)- Kesim, s.36.

(61)- Ratzhe, Dietrich, "Almanya`da İletişim Araçları Durum ve Perspektifler", 1983 İletişim Yılı Nedeniyle Yazılı ve Görsel basınla İlgili Bazı Konular, (Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları No:4,1983), s.12.

3.6. Belçika'da Kablolu Televizyon Uygulamaları

Avrupa'da ilk kablolu televizyon şebekeleri Belçika'da kurulmuştur. 7 Ağustos 1961'de Bakanlar Kurulunun bir kararıyla ilk şebeke Namur'da Voditel adlı özel bir ortaklık tarafından örgütlenmiştir.

1966'da yürürlüğe giren bir yasa ile Belçika'da kablolu televizyonda ticari reklamcılığa yönelik programlar ve kamu düzenine, ahlak kurallarına, yabancı devletlere saygısızlığa yönelik program yapmak yasaktır. Eylül 1967'de Belçika'da PTT Bakanlığı ile Fransız radyo Televizyon Kurumu ORTF arasında imzalanan bir anlaşma ile Fransız televizyon yayınlarının kablo ile Liege bölgelerine dağıtılmasına izin verilmiştir.(62)

Liege şehrinde kablolu televizyon şebekesinin %5-10'u yeraltından %85-90'ı havadan veya bina cephesinden geçirilmektedir. Kablolu Televizyon abonelerinin bir günlük abone ücreti bir adet posta pulu ücreti veya iki telefon konuşması ücreti kadardır, yani aboneler, çok ucuza kaliteli yayınlar izleyebilmektedir.(63)

(62)-Topuz, Uluslararası İletişim, s.125.

(63)-Kablo TV tasarımı ve işletmesi sempozyumu, PTT dergisi, sayı, 84 -Kasım 1989, s.8.

Dünya'da kablolu televizyonun en yaygın olduğu ülke Belçika'dır. 1983 yılında evlerin %85'inde kablolu televizyon vardı.(64)

"Belçika'da dört ulusal televizyon yayınından başka (bunların ikisi Fransızca ikisi Flamanca'dır), üç Fransız televizyon kanalı ,iki Alman kanalı, iki Hollanda kanalı, iki İngiliz kanalı ve bir de Lüksemburg(RTL) yayını izlenebilir."(65)

1989 yılında Belçika'da ülkenin Almanca konuşan kesiminde VTM ve Fransızca konuşan kesiminde Canal Plus Belgique olmak üzere iki yeni televizyon kanalı yayın hayatına girmiştir. Yıllarca kamu kanalına karşı direnen RTBF ilk kez ticari reklam gelirine dayanmaktadır. 1990 yılı içinde TF1'in Belçika'da ticari bir kol olarak yapılması ve Hollanda'nın yeni ticaret kanallarının yayın yapması planlanmaktadır.(66)

Canal Plus Belgique, Belçika'nın güneyinde %15-20 izleyici oranına sahiptir. Canal Plus Belgique, haftada bir kaç saat yayın yapmaktadır ve bir "Pay-TV" kanalıdır. VTM ise Subat 1989'da yayına başlayarak kısa sürede izleyici sayısını %30-40'a kadar yükseltti. Kamu kanalı BRT, özel kanal VTM'nin yayın hayatına girmesiyle gerek izleyicisinden gerekse anahtar personelinden kaybetti.(67)

(64)- Howell, Jr., s.122

(65)- Topuz, Uluslararası İletişim, s.126.

(66)- Cable-Satellite Year Book, (21 st Century Publishing Ltd, Londra, 1990), s.83.

(67)- ibid.

3.7. Hollanda'da Kablolu Televizyon Uygulamaları

Belçika'dan sonra Avrupa'da en yaygın kablolu sisteme sahip ikinci ülkedir. İlk genel yayınlara 1971'de başlanmıştır. 1947 tarihli bir yasayla özel sektöre imkan sağlanmıştır. Bu nedenle bir çok topluluk kablolu yayın işine girmiştir. Bu denemelerin en önemlisi Limbourg kentinde yapılmıştır. Burada belediye başkanının desteğiyle iki ticaret firması televizyon yayınlarına başlamış ve bunu bir çok kent izlemiştir. Bunun üzerine Kültür Bakanlığı bir kararname çıkartmış ve kablo yayın hakkını kazanç amacına yönelik olmayan derneklere ve vakıflara tanımıştır. (68)

1984'de kablolu televizyon, ülkedeki evlerin %70'ine yayılmıştır. Bunlar meblağları, belediyeler, bölgesel hükümetler ve yardımcı organizasyonlar tarafından sağlanan karsız faaliyetlerdir. (69)

(68)- Topuz, Uluslararası İletişim, s.129.

(69)- Howell, Jr., s.107.

3. BÖLÜM

4. TÜRKİYE'DE KABLOLU TELEVİZYON UYGULAMALARI

Türkiye'nin bazı bölgeleri coğrafi yapıları nedeniyle televizyon yayınlarını rahatlıkla alamamaktadır. Özellikle kıyı bölgelerinde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde televizyon yayınları net olarak izlenememektedir. Kablolu televizyon ile bu bölgeler yayınları net olarak izleyebilme imkanına kavuşabilecektir.

Türkiye'de bir süredir televizyon yayınları uydu aracılığı ile verilmektedir. Fakat uydu yayınları izleyici kitleye pahalıya mal olmaktadır. Oysa uydu yayınından yararlanılarak, bir uydu anten ve basit bir verici ile kurulacak kablolu sistem, fazla masraf gerektirmeden Türkiye'nin en ücra bölgelerine bile yayın ulaştırılabilecektir.

Türkiye'de televizyon yayınları için ayrılmış olan frekans bandının sınırlı olması nedeniyle, vericilerle yapılan yayınlarda kanal sayısı artınca yayınlar birbirini etkilemeye başlamıştır. Çözümü ise uydudan doğrudan yayın veya "kablo" ya da her ikisinin birden kullanıldığı melez yöntemlerdir.(70)

(70)- Dağdeviren, Emre, "İletişim", Barometre Gazetesi, (6-12 Subat 1989), s.12.

Teknolojinin ileri boyutta gelişmesi nedeniyle artık Türkiye'de kablolu televizyon uygulaması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Türkiye'de kablolu televizyon yayıncılığı uygulamalarını düzenleyen bir yasa olmamakla birlikte, kablolu televizyon yayıncılığı konusunda uygulama girişimleri yapılmaktadır.

1982 Anayasasına baktığımızda yayın tekelinin TRT'de olduğu görülmektedir. 1982 Anayasasınının 133.maddesi şöyledir: "Radyo ve televizyon istasyonları ancak devlet eli ile kurulur ve idareleri bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir.

Kanun; Türk Devleti'nin varlık ve bağımsızlığını, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünü, toplumun huzurunu, genel ahlakı ve Anayasanın 2.maddesinde belirtilen cumhuriyetin temel niteliklerini koruyacak tarzda yayın yapmasını düzenler ve kurumun yönetim ve denetiminde yönetim organlarının oluşturulmasında ve her türlü radyo ve televizyon yayınlarında tarafsızlık ilkesini gözetir.(71)

(71)- (1982 Anayasası, madde 133.)

Anayasanın 133. maddesine dayanılarak 11 Kasım 1983'de 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu çıkartılarak 1 Ocak 1984 tarihinde tümüyle yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun en önemli özelliği, TRT kurumunun esası olmayıp, Türkiye'deki tüm radyo ve televizyon yayınları ile ilgili düzenlemeleri de getirmesidir. Yeni kanun ile TRT ve onun dışında kalan tüm elektronik yayınların gözetim, denetim ve değerlendirmesini yapmak amacı ile TRT'nin dışında bir üst kurul olan Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RTYK) oluşturulmuştur.(72)

2954 sayılı TRT yasası'nda kablolu televizyonun tanımı verilmekte olup kablolu televizyon uygulaması konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. 2954 sayılı TRT yasasının 3. maddesi (e) bendinde, "Kablolu Televizyon: Televizyon yayınının kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortam üzerinden halkın alması maksadıyla abonelere ulaştırıldığı yayın türü" şeklinde tanımlanmaktadır. (73)

Yine yasanın 4. maddesi (e) bendinde, "Radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulması, işletilmesi, yayınlarının düzenlenmesi ile yurt içinde ve yurt dışında

(72)-Aziz, Aysel, 1982 Anayasası ve Türkiye Radyo ve Televizyon Yayını, Yarının Radyo Televizyon Düzeni, İstanbul, Mozaik Basım ve Yayıncılık, 1990, s.112.

(73)-(2954 sayılı TRT Yasası madde 3)

yayın yapılması devletin tekelindedir. Bu tekel, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından kullanılır..." denilmektedir.(74)

1988 yılında devletin tekelinde olan, kısa dalga ve yurt dışı yayınları ve uydu yayınları dahil, radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisinin TRT'den alınıp PTT'ye verilmesi konusunda bir yasa tasarısı hazırlandı. Bu tasarı ile radyo ve televizyon programlarının planlanması, projelendirilmesi, program yapımı ve bunun yayın sorumluluğu ise TRT'ye bırakılıyordu.(75)

Yasa tasarısı ile PTT, radyo ve televizyon yayıncılığında dünyadaki yenilikleri getirmek için çalışmalara başladı.

PTT ilk olarak 23 Aralık 1988 tarihinde Ankara'nın Çankaya semtinde (76) Abidindaver sokakta 20 aboneye kablolu televizyon yayınlarını deneme niteliğinde başlattı.(77)(Bkz Ek-1)

(74)- (2954 Sayılı TRT yasası madde 4)

(75)- Önal, Günseli, Kablolu TV geliyor, Cumhuriyet Gazetesi, (27 Şubat 1988), s.1.

(76)- Kablolu TV, PTT dergisi, s.83, (Ekim 1989), s.10.

(77)- Topuz, H., Yarının Radyo TV düzeni, s.153

PTT deneme yayınlarına devam ederken, TRT vericilerinin PTT'ye devredilmesini öngören kanun 21 Ocak 1989 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. (Bkz.Ek-2) 3517 sayılı bu kanunla, daha önce 2954 sayılı Radyo ve Televizyon Kanunu ile TRT kurumuna ait olan radyo-televizyon verici istasyonlarının planlanması, projelendirilmesi, yenilenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisi PTT'ye verildi.(78)

Kanuna göre, bazı istisnalar hariç olmak üzere, TRT tarafından yönetilmekte ve işletilmekte olan bütün radyo ve televizyon verici ve aktarıcı istasyonları, program linkleri, uydu ve yer istasyonları, bunlara ait taşınır ve taşınmaz mallar her türlü araç ve gereçler ile yeni kurulacak tesisler için edinilmiş bulunan TRT personeli de PTT'ye devredildi. Böylece TRT sadece program üretecek, PTT'de yayını radyo ve televizyon alıcılara ulaştırmakla görevli olacaktır. TRT ve PTT, stüdyo çıkışı ve yayın kalitesiyle ilgili olarak uluslararası bir kuruluş olan CCIR'nın belirlediği kurallara uyacaklardı.

3517 sayılı TRT vericilerinin PTT'ye devredilmesiyle ilgili kanun gereğince, 26 Ocak 1989 tarihinde PTT'de Radyo

(78)- "Radyo ve televizyon verici istasyonlarının PTT tarafından kurulması ve işletilmesi ile bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında Kanun (3517 S.K.)" Resmi Gazete 20056; 21 Ocak 1989

ve Televizyon Daire Başkanlığı kuruldu. BÜndan böyle Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Mersin, Diyarbakır, Erzurum ve Trabzon TRT Müdürlüklerine bağlı olan verici istasyonları, doğrudan doğruya PTT'nin Radyo ve televizyon Daire Başkanlığına bağlı olacaklardı.(79)

3517 sayılı kanunun kabul edilmesi sonucu aynı hizmetlerin hem TRT hem de PTT tarafından yapılması önlenmiş olacaktı. Yayın kalitesi yükseltilecek, ülkenin ihtiyaç duyduğu kanal kapasitesine ulaşılmış olacaktı. PTT, varolan programları izleyicilere en ekonomik ve en iyi şekilde ulaştırmak için süratle çalışacaktı.(80)

PTT, Ankara'nın Çankaya semtinde pilot uygulamasına başlanan kablolu televizyon sistemi için 2 adet TVRO (Yer istasyonları), kullanmıştır. Biri 60 derece doğu Intelsat F12 uydusundan Almanca olarak 24 saat müzik yayını yapan Tele 5 ve yayın dili Almanca ve İngilizce olan, başta müzik olmak üzere aktualite, spor, film, yarışma programları ve kısa haberler bulunduran Eureka yayınlarını(81) diğeri ise 60 derece doğu Intelsat F7 uydusundan TV1 ve TV2 yayınlarını almaktadır. Alınan bu yayınlar module edilerek 2, 4, 6 ve 12

(79)- "TRT vericileri PTT'ye Devredildi", PTT dergisi, sayı 76, (Mart 1989), s.15.

(80)- "Türkiye'de Uydu TV Yayınları", PTT dergisi, sayı 90, Mayıs 1990, s.12.

(81)- "Dünya TV'leri evinizde", PTT dergisi, sayı 73. Aralık 1988, s.5.

kanallara yerleştirilmiş ve birleştirilerek koaksiyel kabloya verilmiştir.(82) (Bkz.Ek-3) Kablolu televizyon pilot uygulamasında yapılan projeye göre toplam 40 apartman ve 437 aboneye hizmet verilmesi planlanmıştır. (Bkz. Ek.4.)

Kablolu televizyon sisteminin Ankara içinde yaygınlaştırılabilmesi için fiber optik kablo üzerinden çalışabilen TV CODEC'ler kullanılacaktır. Ankara Ulus santralinde (Ana merkez) TVRO'larla alınan uydu yayınları TV CODEC'lerle mevcut fiber optik kablo güzergahları kullanılarak diğer santrallere (Alt merkez) gönderilecektir. Daha sonra her santral sahasında tekrar module edilip birleştirilen yayınlar yaklaşık 2.5 kilometrelik sahaya koaksiyel kablo ile dağıtılacaktır.(83)

Kablolu televizyonun evlere dağıtımında mevcut telefon şebekesinin güzergahları kullanılarak ana kablodan giden sinyali yan kollara ayırmak için (tap-off) denilen pasif bölücüler kullanılacaktır. Apartman içinde ise tekrar yükseltilecek sinyali "splitter" denilen yine pasif ayırıcılara bölünecek ve her eve tek tek kablo çekilerek götürülecektir. Ana merkezde TV1 ve TV2 gibi yerel yayınların da kablolu

(82)- Kablolu TV, Haberleşmede yeni Teknolojiler 1. semineri, Lara-Antalya, PTT Genel Müdürlüğü, Ocak 1989, s.176.

(83)- Haberleşmede Yeni Teknolojiler, s.176.

televizyon sistemine entegre edilmesinden dolayı televizyonun anten girişini duvardaki kablo, televizyon prizine irtibatlandırmakla tüm yayınlar rahatlıkla seyredilecektiş. (84)

PTT'nin kablolu televizyon abone sisteminde binadaki daire sayısına göre tesis ücreti alınır. Kablolu televizyonun daire sayısı 50'ye kadar olan binalara götürülme ücreti daire başına 300 bin lira olarak tespit edildi. 51'den yukarı olan binalarda ise bu ücret daire başına 250 bin liradır. Bir defaya mahsus olun bu tesis ücretinin dışında, aboneler ayda 5 bin lira da sabit ücret ödeyecekler. Yani Türkiye'de Pay TV sistemi ile ödeme yapılacaktır.(85)

Kablolu Televizyon şebekesi sahası dışında bulunan yerlerden talep geldiğinde, sarfedilen malzeme ve işçilik bedelinin %25 fazlası mevcut tesis ücretine ilave edilecek. Aboneler ikametgahlarını değiştirdiklerinde kablolu televizyonlarını da naklettirebilecekler. Kablolu televizyon şebekesi bulunan yerler arasında , kablolu televizyon şebeke sahası içinde yapılacak bina dışı nakillerde, aboneler 50 bin lira ödeyecek. Şebeke dışındaki yerlerde nakil ücreti, sarfedilen malzeme ve işçilik bedelinin %25` artı 50 bin lira

(84)-Haberleşmede Yeni Teknolojiler, s.177.

(85)-Dünya TV'leri Evinizde PTT Dergisi sayı 73,
Aralık 1988, s.5.

olarak tespit edilmiştir.(86) Ücretlendirmede, müstakil girişi olan her bir apartman dairesi, binadaki her bir dükkan, her bir ev ile otel, motel, pansiyon, hastane, yurt, misafirhane, işhanları gibi yerlerdeki müstakil girişi olan her bir oda daire olarak kabul edilmektedir. Kablolu televizyonun bina için dağıtım şebekesinin PTT tarafından yapılması halinde sarfedilen malzeme ve işçilik %25 fazlası ile alınmaktadır. Aboneler bir müddet sonra kablolu televizyon aboneliklerini PTT'ye iade edebilirler. Böyle durumlarda PTT, ödedikleri tesis ücretinin dörtte üçünü iade eder. Abonelerin kablolu televizyon aboneliklerini başkalarına devretme imkanı vardır. Devir ücreti 50 bin lira olup, veraseten devirler ücretsizdir.(87)

3517 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden sonra SHP bu yasanın Anayasa'ya aykırı olduğunu belirterek Anayasa mahkemesine başvurdu. PTT ile TRT arasında tartışmalar çıkmaya başladı Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu da devreye girdi. TRT'nin o dönemdeki Genel Müdürü Cem DUNA çok sert açıklamalar yaparak, PTT'nin girişimini "TRT'nin yayın tekelenin ihlali" olarak niteledi. PTT ise faaliyetlerini durdurmadi.(88)

(86)-ibid.

(87)-ibid.

(88)-Cemal, Hasan, TRT Tekeli Delinirken, Cumhuriyet Gazetesi, 19 Şubat 1990, s.17.

Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun anayasa ve TRT yasasına göre PTT'nin kablolu yayın yapamayacağını açıklamasından sonra, kablolu yayın için TRT ve PTT'nin uzlaşması için çalışmalar yapıldı. Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu Başkanı Prof.Yılmaz BÜYÜKERSEN, kablolu televizyon yayınının TRT ile PTT'nin ortaklığı ile gerçekleştirileceğini PTT'nin sadece kablo çekim işlemini ve hatların bakımını üslenebileceğini ve kablolu televizyon yayını yapmada esas yetkilinin TRT olduğunu söyledi. Büyükersen, kablolu yayının PTT tarafından yapılmasının sakıncalı olduğunu, PTT'nin yapacağı yayının kontrol edilemeyeceğini, PTT'nin kablolu televizyon yayını yapmasının başka kamu kuruluşlarının ve belediyelerin yayın yapma hakkı istemesine neden olacağı ve sınırötesi yayın anlaşmasına da ters düşeceğini ifade etti.(89)

PTT'nin uydular aracılığı ile aldığı sınırötesi yayınlarla Ankara'da deneme niteliğinde başlattığı kablolu televizyon uygulamasının, "yayın" olup olmadığı tartışma konusu oldu. RTYK, PTT'nin başlattığı bu uygulamanın "yayın" olduğunu belirtirken PTT ise yayın olmayıp "kablolu televizyon dağıtım şebekesi" olduğunu savunuyordu. PTT uzmanları konuyu inceleyip, kablolu televizyon uygulamasının "yayın"olduğu görüşüne varırsa PTT bu yayını TRT ile ortak yapacaktı. PTT Genel Müdür Emin BAŞER, kablolu televizyon

(89)-Önal, Günseli, Kablolu TV Kavgası, Cumhuriyet Gazetesi, 3 Şubat 1989, s.17.

yayınlarını kim yaparsa yapsın, tesislerinin PTT tarafından yapılacağını çünkü yeraltı veya yerüstü olsun şehir içi veya şehirlerarası her türlü kablo şebekesi yapımının ve bu şebekenin bakımının PTT'nin sorumluluğunda olduğunu söyledi.(90)

Yayıncılık konusunda en yüksek otorite olan RTYK, 13 Eylül 1989'da Ankara Basın Savcılığı'na başvurarak "yasak yayın yaptığı" gerekçesiyle PTT hakkında kovuşturma açılmasını istedi. RTYK'na göre PTT'nin yaptığı sadece bir dağıtım değil, yeniden yayındı. Dolayısıyla TRT'nin tekeli ihlal ediliyordu. Savcılık kısa bir incelemeden sonra başvuru için "soruşturmaya gerek olmadığı" kararını verdi.(91)

"RTYK'nun suç duyurusuna rağmen, savcılık PTT'nin televizyon yayınında suç unsuru görmemiştir. Halbuki PTT, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 133. maddesinde öngörölmüş bulunan tarafsız bir kamu tüzel kişisi niteliğinde değildir; hükümete yasal, organik bağlarla tabi kılınmış, hiyerarşik bir idare birimidir. Ayrıca gene PTT, TRT kanununun

(90)- Ibid.

(91)- Cemal, s. 17.

4.maddesinin (a) bendinde TRT tekeli dışında yayın yapmasına mücadele edilebileceği açıkça belirtilen kuruluşlardan da değildir. TRT kanunu bu hükmünde, sadece Polis ve Meteoroloji teşkilatlarını saymıştır. O halde PTT'nin Anayasa ve TRT kanunu ile öngörüldüğü varsayılan TRT tekeli dışında gerçekleştiğini Çankaya semtindeki kablolu-ücretli TV yayını Ankara Basın Savcılığınca hangi gerekçeyle tekele aykırı sayılmamıştır. Bu gerekçelerin hukuksal geçerlilikleri üzerinde durulması, düşüncemize göre, Türkiye'de Radyo-TV yayınlarında belediyelerin ve özel girişimcilerin hakları gözönünde tutulursa, son derece önem taşıyacaktır. (92)

TRT ile PTT, 16 Eylül 1989 tarihinde anlaşarak, kablolu televizyon yayınının ortak olarak gerçekleştirilmesi konusunda görüş birliğine vardı. RTYK da 12 Kasım 1989 tarihinde PTT ile TRT nin kablolu televizyon konusunda anlaşmasını onayladı.(93)

PTT ve TRT'nin kablolu televizyon ortaklığı için yapılan anlaşma gereğince, dağıtılacak programlardan TRT sorumlu oluyordu.Kısa sürede Türkiye'de yaygınlaştırılması planlanan kablolu televizyon şebekesinde yayınlanan

(92)- Önen, Mesut, Radyo TV Tekeli Sorununun Hukuksal Çözüm yolu vardır, İletişim Araştırma, İLAD Bülteni, sayı:3 (3 Şubat 1990) s.10

(93)- Topuz, Yarının Radyo televizyon Düzeni,s.154.

programlar da TRT tarafından "ön denetim"e tabi tutuluyordu. Böyle olmakla birlikte, kısa bir süre önce uydu yayınlarına başlayan Magic Box adlı özel bir kuruluş TRT ile PTT arasında tekrar sorun çıkmasına neden oldu. TRT, Magic Box'un yasal olmadığını dolayısıyla PTT'nin Magic Box yayınlarını kablolu televizyon şebekesi vasıtasıyla dağıtmasının ileride sorun olacağını belirtiyordu.(94)

TRT vericilerini PTT'ye devreden 3517 sayılı yasanın iptali istemiyle SHP'nin açtığı dava, 1.5 yıl aradan sonra 15 Mayıs 1990 tarihinde Anayasa Mahkemesinde görüşüldü. Sabahtan akşama kadar süren oturumda, yasanın iptali istemi bir karara bağlanamadı.(95) 18 Mayıs 1990 tarihinde Anayasa Mahkemesi, 3517 sayılı yasanın bazı maddelerini iptal etti. Oy çokluğu ile alınan kararda 3517 sayılı yasanın 1, 2, 3, 4, 6 ve 7. maddeleri ile geçici 1 ve 2 maddeleri iptal edildi.(96)

(94)-(PTT-TRT Kablolu TV Ortaklığında acmaz", Cumhuriyet Gazetesi, 15 Mayıs 1990, S.4.)

(95)-("TRT Vericileri", Cumhuriyet Gazetesi, 16 Mayıs 1990, S.20)

(96)-"Vericiler TRT'ye döndü" Cumhuriyet Gazetesi, (19 Mayıs 1990), S.9.

Anayasa Mahkemesine göre 3517 sayılı yasanın 1.,2.,6.,7., geçici 1. ve 2. maddeleri Anayasa'nın 133.maddesine ters düsmektedir.''3517 sayılı yasanın iptali kararlaştırılan 1.,2.,6.,7., maddeleri ile geçici 1. ve 2. maddeleri, 3. ve 4. maddelerinin ve geçici 4. maddesinin uygulanmaması sonucunu doğurmuştur. Bu üç madde de bu nedenle 2949 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi 2. fıkrası gereğince iptal edilmelidir. (97).

''iptal edilen kurallar hukuksal boşluk doğuracağından, bu boşluk kamu yararını olumsuz yönde etkileyecek olduğundan iptal hükmünün Resmi Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine Anayasa'nın 133.maddesinin 3. ve 2949 sayılı yasanın 53.maddesinin 4.fıkrası gereğince oy birliği ile 18.5.1990 gününde karar verildi.'' (98)

iptal kararıyla altı ay içinde 1300 personel'de TRT'ye dönecektir. Iptal kararından sonra PTT'den TRT'ye dönecek personelin aylıkları ile yeniden TRT'ye geçecek tesislerin işletme giderleri kuruma 100 milyarlık bir

(97)- Resmi Gazete, Sayı, 20586, 26 Temmuz 1990, s.37-38.

(98)- Ibid.

finansman açığı getirecektir.(99)

Magic Box şirketinin Star 1 yayınları için yayın hakkını satın aldığı mac naklen yayınları, TRT ile PTT arasında tartışmalara yol açtı. PTT, Anayasa mahkemesinin "iptal" kararıyla TRT'ye dönen vericilerin Magic Box'un naklen yayınları konusunda engel oluşturmayacağını savunurken, TRT ise bu tür yayının yasadışı olduğunu iddia etmektedir. PTT Genel Müdürü Emin BAŞER'in vericilerin TRT'ye dönmesinin Magic Box'un naklen yayınlarını ve bunun kablodan verilmesini engellemeyeceği şeklindeki sözlerine karşılık TRT yetkilileri ise 1975 yılında çıkartılan 1829 sayılı yasanın 2.maddesinin bu konuya açıklık getirdiğini söylemektedirler. ilgili yasa "ulusal sınırlar dışındaki radyo ve televizyon istasyonlarına her türlü araç, gereç ve reklamlar da dahil olmak üzere program tahsisini " yasaklamaktadır.(100) Bu yasayla PTT'nin Magic Box'a naklen yayınlar için link tahsisinin mümkün olmadığı iddia edilmektedir. Yasal olmadığı söylenen Magic Box'la yapılan sözleşmelerin de geçersiz olduğu belirtilmektedir.(101) Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Mesut ÖNEN, 3517 sayılı yasanın, Anayasanın 133. maddesine

(99)- Tuşalp, Erbil, "TRT'de Yeni Örgütlenme arayışı" Cumhuriyet Gazetesi, (30 Mayıs 1990), S.4.

(100)-Sayin, Ayşe, Magic Box Yasal mı Değilmi, Cumhuriyet Gazetesi 25 Mayıs 1990, s.4

(101)-Batmaz,Veysel, " Magic Box, Özel TV'ler, Uydu yayınlar ve TRT" Medya Dergisi, Cilt 3, Sayı 7 (Haziran-Temmuz 1990),s.15.

aykırılığı nedeniyle iptal edildiğini belirterek, ancak anayasanın 26.maddesinin haberleşme özgürlüğü tanıdığını, böyle olunca anayasanın iki maddesinin çeliştiğini ve bu çelişkinin ortadan kaldırılması gerektiğini söylemektedir.(102)

Prof.Dr. Kayıhan İCEL, 2954 sayılı TRT yasasının 3.maddesi (d) bendinde yer alan "Radyo ve televizyon yayını yayınlamak üzere donatılmış her türlü hareketli veya sabit tesis" şeklindeki istasyon tanımının, kanun kuvvetinde kararnameyle "kablo televizyon dışında ve televizyon yayını yapmak üzere donatılmış her türlü tesis diyedeğiştirilerek kablolu televizyon bakımından özel sektöre imkan verilebileceğini belirtmektedir.(103)

"Güncel uygulamalarda PTT kurumları, hazırlanmış ve kendisine ulaştırılmış olan programları alarak ve kurulma, işletilme sorumluluğu kendilerinde olan verici ağını kullanarak yayınları kitlelere ulaştırırlar. Çünkü PTT'nin tanımı içinde her türlü iletiyi ulaştırmak vardır. Vericiler PTT'lerin oluşturdukları haberleşme ağının bir parçasıdır. Radyolinkler, uydular ve kablolu linkler PTT'lerin işlettiği sistemlerdir. Türk PTT'si teknoloji üretir ve hatta star

(102)- Sayın, Ayşe, Magic Box Yasal mı Değil mi Cumhuriyet Gazetesi, 25 Mayıs 1990, s.4.

(103)- İcel, Kayıhan, Devlet Media ilişkileri, s.154.

düzeıdedir. Türkiye'de radyo ve televizyon vericilerinin tüm sorumluluğu... PTT'ye verilmelidir. Bu konuda su anda geçerli olan yasal durum bir engel oluşturuyorsa, yeni düzenleme bir an önce yapılmalıdır." (104)

"Planlanan fiziki yatırımların yıl içinde gerçekleştirilmesini teminen PTT Genel Müdürlüğünce hazırlanan 1 trilyon 810 milyar 978 milyon liralık yetki talebine karşılık 1990 yılı program kararnamesi ile 1 trilyon 761 milyon liralık yatırım yetkisi tahsis edilmiş bulunmaktadır.(105)

TRT vericilerinin PTT'ye devrini konu alan 3517 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden sonra PTT 264 televizyon vericisini hizmete soktu. 863 olan televizyon verici ve aktarıcılarının sayısı 1127'ye ulaştı. Vericilerin PTT'ye devredilmesinden sonra, PTT 264 verici için 180 milyar 791 milyon liralık yatırım yaptı. PTT yıl sonuna kadar devreye sokmak için planlarını yaptığı 1644 televizyon vericisi ve aktarıcısı için 342 milyar liralık bir bütçe öngördü. TV1 ve TV2 ana verici kapsamında olup ana vericilerden coğrafi engeller ve yapılaşma nedeniyle yeterli güçte sinyal alamayan

(104)- Dağdeviren, Emre, Vericiler Üzerine, Barometre Gazetesi, 11- 17 Haziran 1990, s.12

(105)- PTT'nin 1990 Hedefleri, PTT dergisi, s.87, Şubat 1990, s.5.

ve ana vericilerin kapsadığı sahanın dışında kalan yerler açısından TV1 için 829, TV2 için ise 2 bin yeni aktarıcı ve verici istasyonunun kurulması gerekmektedir. Bu vericilerin hizmete sokulmasıyla TV1 yayınları ülkenin %99'unda TV2 yayınları ise 1992 yılı sonuna kadar Türkiye'nin her yerinden net bir şekilde izlenebilecektir. (106).

PTT ile kablolu televizyon konusunda anlaşma imzalayacak olan TRT, vericilerin bu kuruma dönmesinden sonra anlaşma taslağını yeniden gözden geçirerek PTT ile bir protokol imzalayacak. Bu protokol gereği, vericilerin TRT'de, linklerin ise PTT'de kalması, TRT'nin PTT'den link kiralaması öngörüldü. PTT ile TRT arasında yapılacak anlaşma taslağında "program" konusunda bir değişiklik yapılmayacaktır. Buna göre yurt dışından yapılan yayınlarda programları seçme ve yayınlama hakkı TRT'ye ait olacak, TRT yayınlayacağı bu programlar için yayıncı kuruluşlara telif hakkı ödeyecektir.(107)

PTT- Ankara'da halen kablolu televizyondan on kanallık yayın gerçekleştirilmektedir. Türkiye de kullanılan televizyon alıcıları kablolu televizyon yayınlarının oniki kanalını alabilmektedir. Yayınların oniki kanalın üzerine çıkması

(106)- Kablolu TV'de Uzlaşma Yolu, Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mayıs 1990, s.4

(107)- Ibid.

halinde SHF bandı ilave edilebilecektir. PTT, aynı devre üzerinden ses, görüntü gibi haberleşme birimlerinin oluşturulması tekniği olan ISDN(Integrated Services Digital Network) adlı proje üzerinde çalışmaktadır. Bu proje gerçekleştirildiğinde Türkiye'de televizyon görüntüleri mevcut telefon kabloları üzerinden geçirilerek, aynı kablo ile aynı anda hem telefon görüşmesi yapılacak hem de televizyon yayını izlenebilecektir.(108)

PTT Genel Müdürü'nün iki milyon abonelik bir kablolu televizyon projesi vardır ve hedef de 1991 sonudur.(109)

Kablolu televizyon, bu projesine göre Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa, Adana, Konya, Gaziantep ve Kayseri'deki büyük şehir belediyelerinin bulunduğu yerlere tesis edilecektir. Projenin gerçekleştirilmesinde ilk etapta; Ankara'da: Cankaya, Kavaklıdere, Küçükesat, Yenisehir, Or-an, Bahçelievler ve Incesu santral sahalarında, İstanbul'da: Kadıköy, Acıbadem, Bostancı, Üsküdar, Erenköy, Küçükyalı, Ataköy, Bebek, Beşiktaş, Beyoğlu, Gayrettepe, Levent, Şişli ve Yeşilköy santral sahalarında. İzmir'de: Alsancak, Bostanlı, Hatay, Karşıyaka ve Basmane santral sahalarında oturanlar bu hizmetten yararlanacaktır. PTT

(108)- Kablo TV'de Kanal, Cumhuriyet Gazetesi, 22 Mayıs 1990, s.4

(109) Türkiye de Uydu TV Yayınları, PTT dergisi, S.90, Mayıs 1990, s.5.

işletmesi, kablolu televizyon şebekesinin ülke genelinde sürekli yaygınlaştırılmasını hedef almaktadır. (110) PTT, kablolu televizyon şebekesinin yaygınlaştırılmasını 1990 yılı planlarında göstermiştir.

Türkiye'de tesis edilen kablo şebekesi üzerinden 35 televizyon kanalı ile bin FM radyo kanalı vermek mümkün olabilmektedir. Şimdilik 20 adet televizyon kanalı ile 20 adet FM radyo kanalı sunulacaktır. Halen ülkemiz kablolu televizyon sistemi ile TRT'nin GAF dahil TV1, TV2, TV3, TV4 ve TV5 yayınlarını son derece kaliteli bir şekilde izlemek mümkün olabilmektedir. Ayrıca aynı şebeke üzerinden CNN, BBC, Almanya-Avusturya, ortak yayını olan SAT3, TV5 EUROPE, EUROSPORT ve MAGIC BOX televizyon programları aynı kalitede izlenmektedir.(111)

PTT, kablolu televizyon konusundaki çalışmalarını, 2954 sayılı TRT yasasına alternatif bir taslak hazırlayarak sürdürmektedir. TRT'ye iletilen 23 maddelik "radyo televizyon yasa taslağı"nda, TRT adı yerine "Kamu Radyo ve Televizyon Yayın Kurumu" ifadesi kullanılmaktadır. Bu taslak PTT'nin iptal edilen 3517 sayılı yasadaki yetkilerine kavuşmasına olanak tanımaktadır. Taslakta radyo ve televizyon yayını

(110)- Kablolu TV'de İlk Hedef Belirlendi, Güneş Gazetesi, 7 Eylül 1990, s.10.

(111)- Türkiye'de Kablolu TV'de 2 Milyon Abone, PTT dergisi, s.94, Eylül 1990, s.43

"yayınlamaya hazır hale getirilmiş şifreli veya şifresiz ses ve görüntü programı" olarak tanımlanmaktadır. Yasa taslağının bir çok hükmü 2954 sayılı yasadan tamamen ya da kısmen alınmıştır. Taslağın "temel ilkeler ve Yayın Esasları" başlığı altındaki bölümün 4.maddesi ile "yurt içine ve yurt dışına yayınlamak amacıyla radyo ve televizyon yayıncılığı serbest" hale getirilmektedir. Taslakta 3517 sayılı yasa da öngörülen bazı hükümlere ek yapılarak Kamu Radyo ve Televizyon Yayın Kurumu ile yayın iznine sahip özel radyo ve televizyonlarını, alıcılara ve abonelere ulaştırmak maksadıyla doğrudan yayın sistemleriyle, kablo radyo televizyon sistemleriyle ve radyo-televizyon vericilerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi, işletilmesi, görev ve yetkisi PTT'ye aittir denilmektedir. Taslakta, Kamu Radyo ve Televizyon Yayın Kurumu'nun özel yasa hükümlerine göre kurulacağı belirtilirken RTYK'na denetim ve yaptırım yetkisi tanımaktadır. Taslağın 14.maddesi de kablolu televizyon kira ücretleriyle ilgilidir. 14.madde şöyledir: "Kamu Radyo ve Televizyon Yayın Kurumu ile özel radyo televizyon kuruluşları, adlarına tahakkuk ettirilen kira ücretlerini süresinde ödemedikleri takdirde yayınlara ara verilir ve kendilerine bir aylık ek süre tanınır. Bu süre sonundada ücretlerin gecikme bedeli ile birlikte ödenmemesi halinde sözleşme feshedilir ve durum

RTYK'na bildirilir".(112)

TRT bu taslağa karşılık "bir karşı rapor" hazırlamaktadır. Bu raporda taslağın anayasaya aykırılığı ve TRT'den "Kamu Radyo ve Televizyon Yayın Kurumu" şeklinde ifade edilmesinin yanlışlığına değinilecektir.(113)



(112)- Sayın, Ayşe, PTT'den özel TV Yasa Taslağı, Cumhuriyet Gazetesi, 8 Eylül 1990, s.4

(113)- ibid.

SONUC

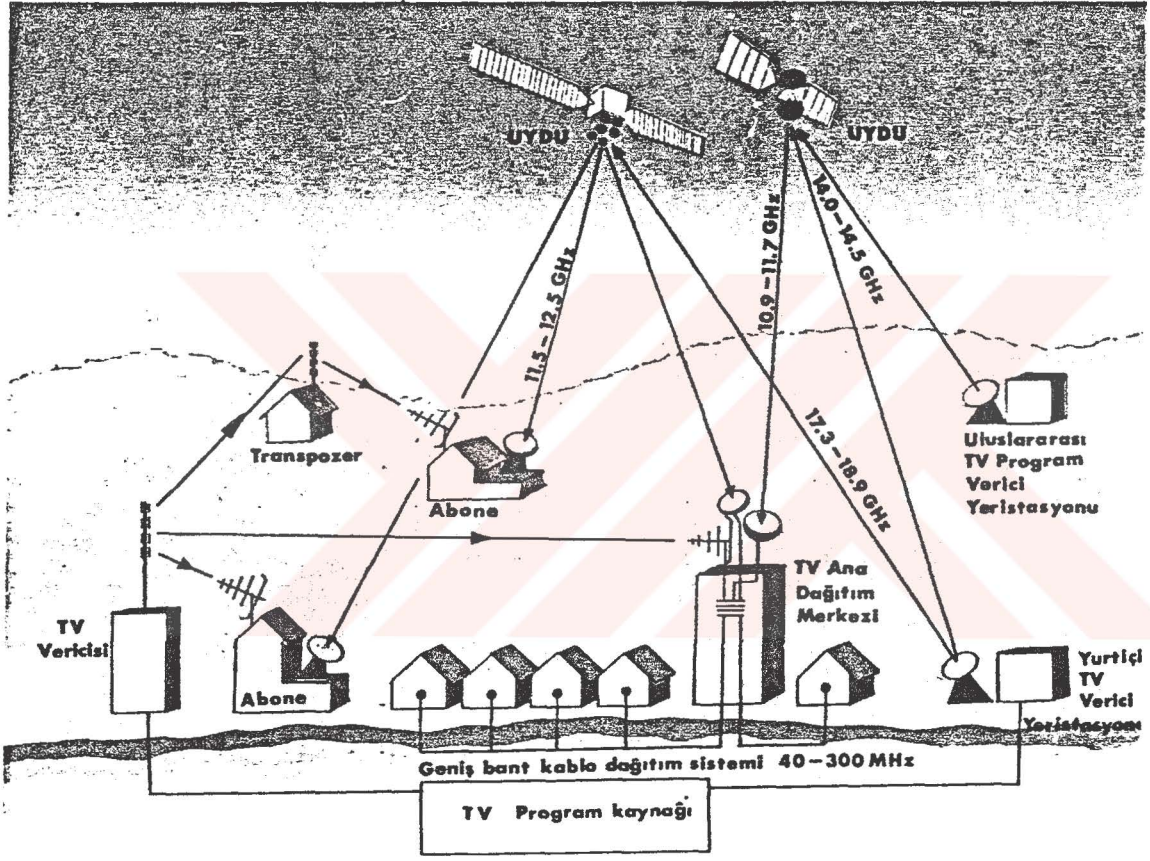
Kitle iletişim araçlarından olan televizyon, günümüze dek iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerin paralelinde olağanüstü bir ilerleme kaydetmiştir. Yaklaşık yetmiş yıllık bir zaman dilimi içinde görüntü nakli "Televisual communication" sistemlerinin yetersiz kalan noktaları için süratle yeni sistemler geliştirilerek "bilgi toplumu" olgusunun yerleşmesine kilometre taşları oluşturulmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri ve ileri Avrupa ülkelerinde geniş çaplı kullanılan kablolu televizyon, ilk olarak 1949 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulama alanına girmiştir. Uzun bir süre fazla bir gelişim göstermeyen kablolu televizyon şebekeleri ancak 1970'li yıllarda gelişme kaydetmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde evlerin % 54'ü kablolu şebekelere bağlanmış durumdadır. Kanada'da ise evlerin dörtte üçü gibi oldukça büyük bir bölümü kablo sistemine sahiptir. Bunu Belçika, Hollanda, İngiltere, Fransa ve Federal Almanya izlemektedir.

Avrupa'da kablolu televizyon şebekelerinin en çok geliştiği ülke Belçika'dır. Evlerin %85'inde kablolu televizyon vardır. Hollanda'da %70'le Belçika'yı izlemektedir.

Türkiye'de kablolu televizyonla ilgili ilk uygulama 23 Aralık 1988'de Ankara'nın Çankaya semtinde PTT tarafından deneme niteliğinde başlatıldı. Bu gün deneysel olan kablolu televizyonun gelecekte gerçek uygulama boyutlarına ulaşması beklenmektedir.

EKLER



**RADYO VE TELEVİZYON VERİCİ İSTASYONLARININ
POSTA, TELGRAF VE TELEFON İŞLETMESİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN KURULMASI
VE İŞLETİLMESİ İLE BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA
KANUN**

Kanun Numarası : 3517
Kabul Tarihi : 12.1.1989
Yayımlandığı R. Gazete : Tarihi : 21.1.1989, Sayı : 20056
Yayımlandığı Düstur : Tertibi : 5, Cilt : Sayfa :

Madde 1. — Radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisi Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü (PTT)'ne aittir.

PTT, program nakli ile birinci fıkrada sayılan diğer yatırım ve hizmetler için Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü (TRT)'nden herhangi bir ad altında ücret veya karşılık isteyemez.

Madde 2. — PTT, TRT'nin program adedi kadar radyo ve televizyon yayın şebekesini TRT'ye tahsis eder.

PTT, bu şebekeleri yayın amacıyla kendisi kullanamayacağı gibi, hakikî veya hükmi şahıslara veya kamu kurum ve kuruluşlarına kiralayamaz, kullandıramaz ve yayına verilecek radyo ve televizyon programları ile yayın saatleri üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamaz.

Madde 3. — TRT ve PTT stüdyo çıkışı ve yayın kalitesiyle ilgili olarak CCIR kriter ve tavsiyelerine uyarlar.

İşletme ve arıza takip prensipleri bir protokol ile düzenlenir.

Madde 4. — Bu Kanuna aykırı olarak radyo ve televizyon istasyonları ve tesisleri kuranlar ve işletenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına, bu fiilleri, dış ve iç güvenliğinin söz konusu olduğu olağanüstü hallerde, sıkıyönetim süresince veya savaşta işledikleri takdirde, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilişler. Her halde tesislerin müsadereesine karar verilir.

Madde 5. — (26/5/1981 tarih ve 2464 sayılı Kanununun 32. maddesinin değiştirilmesiyle ilgili olup, yerine işlenmiştir.)

Madde 6. — 7. — (11/11/1983 tarih ve 2954 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili olup, yerlerine işlenmiştir.)

Geçici Madde 1. — Ümraniye verici istasyonu, Van II radyosu, Antalya turizm amaçlı sahil radyosuna ait taşınmazlar ile Ankara Çakırlar kısa dalga verici istasyonu alanındaki sosyal tesisler, kapalı spor salonu, baraka ambarlar ve bunların üzerinde bulunduğu arazi hariç

KANUNLAR, ŞUBAT 1989 (EK - 3)

EK 2

olmak üzere TRT tarafından yönetilmekte ve işletilmekte olan bütün radyo ve televizyon verici ve aktarıcı istasyonları, program linkleri, uydu ve yer istasyonları (TVRO'lar); bunlara ait taşınır ve taşınmaz mallar, her türlü teçhizat, yedekler, enerji nakil hatları, antenler, mefruşatlar, araç ve gereçler ile yeni kurulacak tesisler için edinilmiş bulunan diğer taşınır ve taşınmaz mallar; bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde bedelsiz olarak PTT'ye devredilir ve bu istasyonlar için Telsiz Genel Müdürlüğüne TRT'ye verilmiş olan frekans tahsis ve tescilleri PTT'ye intikal eder.

Ankara Etimesgut radyo verici istasyonuna ait olan ve tapunun 3247 ada, 59 parsel sayısında kayıtlı bulunan taşınmaz ile aynı adanın 32 parsel sayısında kayıtlı taşınmaz üzerindeki TRT'ye ait 48 adet kamu konutu ayrıca PTT'ye devredilir.

Devredilen sistemlerin durumu PTT tarafından tespit edilir.

Devirden istisna tutulan radyo verici istasyonlarına ait taşınmazlar ile bunların PTT tarafından kullanma süre ve şartları, TRT ve PTT'nin birlikte yapacakları bir protokolla belirlenir.

Birinci fıkrada devredilecekleri belirtilen istasyon ve tesislerle ilgili olarak TRT tarafından yapılmış bulunan sözleşmeler, kredi anlaşmaları, devam eden yatırım projeleri ile TRT leh ve aleyhine açılmış ve açılacak olan davalar ile icra takipleri; bütün hak, yetki, borç ve alacaklarıyla birlikte PTT'ye geçer.

TRT ve PTT arasında yapılmış olan radyolink kira protokolu ile uydu alıcı istasyonlarının (TVRO'lar) işletme giderleri protokolundan doğmuş bulunan alacak ve borçlar silinmiştir.

Geçici Madde 2. — Bu Kanunun Geçici birinci maddesinde sözü geçen tesislerde görevli veya bu hizmetle ilgili personel, PTT'ye kadrolarıyla birlikte intikal edebilir. İntikal eden personel, PTT'de durumlarına uygun görev unvanlarına intibak ettirilir. Sözleşmeli statüye geçmek isteyenler intibak ettirildikleri unvanların yer aldığı sözleşmeli personel ücret skalasında belirtilen ücretleri alır.

Ancak, intikal eden kadrolu veya sözleşmeli personelden, TRT'den almakta olduğu aylık veya ücretleri, intibak ettirildikleri görevlere ait aylık veya ücretten yüksek olanlar, farklı aylık veya ücretler eşitleninceye kadar almakta oldukları aylık veya ücretleri almaya devam ederler.

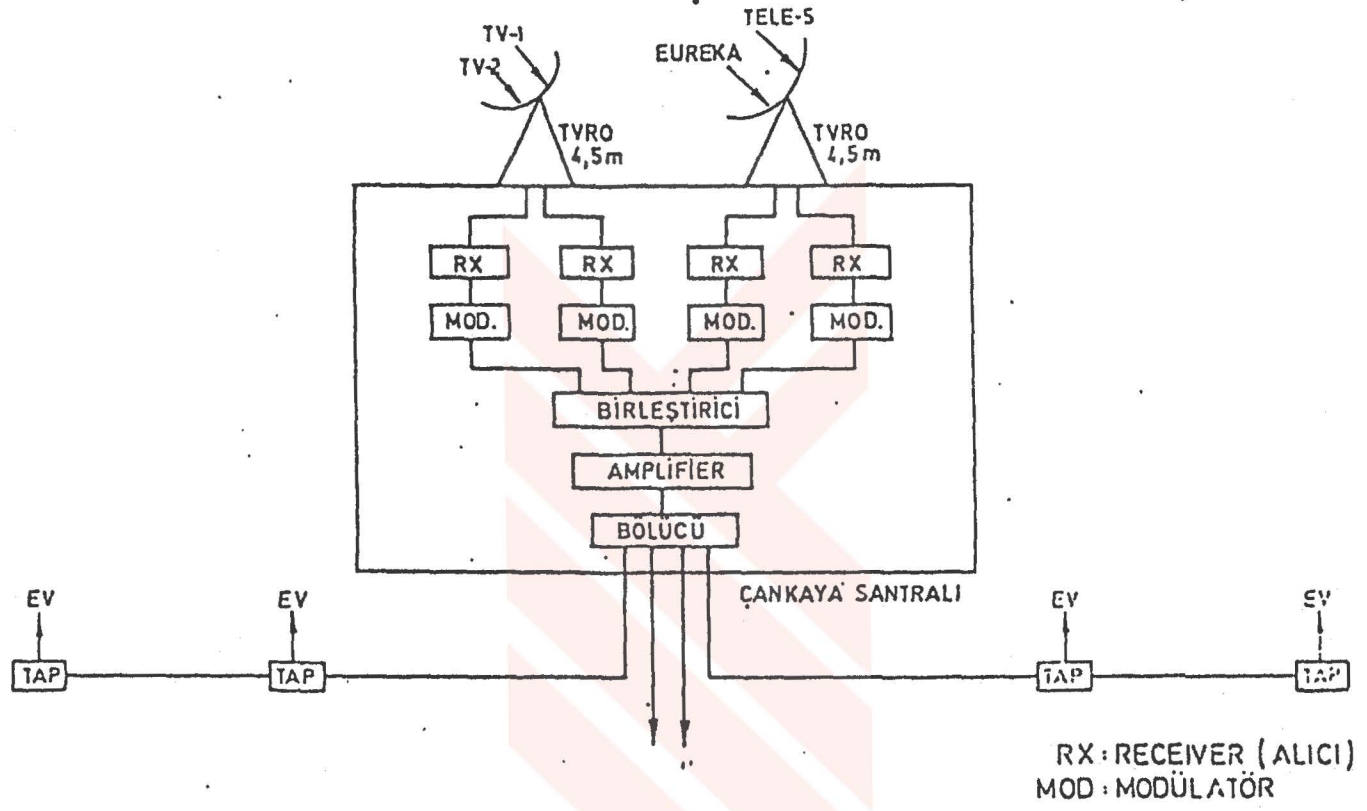
Kadrolu çalışmakta iken istekleri üzerine sözleşmeli statüye geçen personelden, T.C. Emekli Sandığı ile ilgilerinin devamını talep edenlerin Sandıkla irtibatları devam eder.

Geçici Madde 3. — Bu Kanunda öngörülen bütün geçiş, devir, temlik ve intikal işlemleri ile düzenlenecek protokoller her türlü vergi, resim, harç, ücret ve fonlardan muafıdır.

Madde 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

377



KAYNAKÇA

- 1- AYGÜN, İlhami, Devlet Media ilişkileri, İstanbul, Eğitim Yayınları No 10, 1988
- 2- BATMAZ, Veysel, Medya Dergisi, Cilt 3, Sayı 7, Haziran-Temmuz 1990
- 3-BENSINGER, Charles, The Video,Guide, 3rd Edition,1st Printing, Indiana, 1982
- 4-Cable Satellite Year Book, 21st Century Publishing Ltd, Londra,1990
- 5- CEMAL, Hasan, Cumhuriyet Gazetesi 19 Şubat 1990
- 6- Cumhuriyet Gazetesi, 15 Mayıs 1990
- 7- Cumhuriyet Gazetesi, 16 Mayıs 1990
- 8- Cumhuriyet Gazetesi, 19 Mayıs 1990
- 9- Cumhuriyet Gazetesi, 22 Mayıs 1990
- 10-Cumhuriyet Gazetesi, 26 MAYıs 1990
- 11- ÇAPLI, Bülent, M., Televizyon Sisteminde Yeni Düzenlemeler- Batı Avrupa'da Kamu Tekellerinin Kaldırılması ve Türk Televizyon Sisteminde Dönüşüm Arayışları, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi,1990

- 12- DAGDEVİREN, Emre, Ekonomik Bülten Gazetesi, 11-17 Nisan
1988
- 13- DAGDEVİREN, Emre, Ekonomik Bülten Gazetesi, 19-25 Eylül
1988
- 14- DAGDEVİREN, Emre, Ekonomik Bülten Gazetesi, 19-25 Aralık
1988
- 15- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 30 Ocak-5 Şubat
1989
- 16-DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 6-12 Şubat 1989
- 17-DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 19-25 Haziran 1989
- 18-DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 24-30 Temmuz 1989
- 19- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 31 Temmuz-6 Ağustos
1989
- 20- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 18-24 Eylül 1989
- 21- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 25 Eylül- 1 Ekim
1989
- 22- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 1- 7 Ocak 1990
- 23- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 26 Mart-1 Nisan
1990
- 24- DAGDEVİREN, Emre, Barometre Gazetesi, 11-17 Haziran 1990
- 25- DAGDEVİREN, Emre, İletişim Araştırma, İLAD Bülteni, 1989

- 26- DEBBASH, Charles, Droit de L'audiovisuel, Dalloz, 1988
- 27- DEMİRALP, Ünlü, Devlet Media İlişkileri, İstanbul, Eğitim Yayınları No 10, 1988
- 28- DEMİRALP, Ünlü, Kablolu Televizyonun Gelişimi, Teknolojisi, Ekonomisi, Anadolu Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1985
- 29- ERKEBAY, Nurdoğan, Televizyon Yayın Teknolojisindeki Gelişmeler ve Türkiye- Uydu Yayınları ve Kablolu Televizyon, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1988
- 30- Brolier Academic Encyclopedia, Cilt 4, 1986
- 31- Güneş Gazetesi, 7 Eylül 1990,
- 32- HEAD, Sydney, STERLING, W., CHRISTOPHER, H., Broadcasting in America, 5. Basım, Boston, Houghton Mifflin Company, 1987
- 33- HOFFMAN, Mark, S., The World Almanac, New York, A Scripps Howard Company, 1990
- 34- HOWELL, J. r., World Broadcasting in the Age of the Satellite, New Jersey, Able Publishing, Corporation, 1986
- 35- İÇEL, Kayıhan, Devlet Media İlişkileri, İstanbul Eğitim Yayınları No10, 1988

- 36- KESİM, Mehmet, Kablolı Televizyon ve Uyduların İletişimdeki Boyutu, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları No 124,1988
- 37- KURTBÖKE, Oktay, Kitle İletişim Tekniklerindeki Gelişme ve Yazılı Basının Geleceği, İstanbul, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları No 2, 1982
- 38- ÖNAL, Günseli, Cumhuriyet Gazetesi, 27 Şubat 1988
- 39-ÖNAL, Günseli, Cumhuriyet Gazetesi, 3 Şubat 1989
- 40- ÖNEN, Mesut, İletişim Araştırma, İLAD Bülteni Sayı 3, 3 Şubat 1990
- 41 Pos-Tel Dergisi, Sayı 360, Ocak 1989
- 42- Pos-Tel Dergisi, Sayı 372, Ocak 1990
- 43- PTT Dergisi, Sayı 72, Kasım 1988
- 44- PTT Dergisi, Sayı 73, Aralık 1988
- 45- PTT Dergisi, Sayı 76, Mart 1989
- 46- PTT Dergisi, Sayı 83, Ekim 1989
- 47- PTT Dergisi, Sayı 84, Kasım 1989
- 48- PTT Dergisi, Sayı 86, Şubat 1990
- 49- PTT Dergisi, Sayı 89, Nisan 1990
- 50- PTT Dergisi, Sayı 90, Mayıs 1990

- 51- PTT Dergisi, Sayı 91, Haziran 1990
- 52- PTT Dergisi, Sayı 94, Eylül 1990
- 53- PTT Faaliyet Raporu, 1988
- 54- RATZHE, Dietrich, 1983 İletişim Yılı Nedeniyle Yazılı ve Görsel Basınla İlgili Bazı Konular, İstanbul, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları No 4, 1983
- 55- Resmi Gazete, Sayı 20056, 21 Ocak 1989
- 56-Resmi Gazete, Sayı 20586, 26 Temmuz 1990
- 57- SAYIN, Ayşe, Cumhuriyet Gazetesi, 25 Mayıs 1990
- 58- SAYIN, Ayşe, Cumhuriyet Gazetesi, 8 Eylül 1990
- 59- SHERMAN, Borry, L., Telecommunication Management, ABD, Mc Graw Hill Book Company, 1987
- 60- TAMER, E., Ceylan, Dünü ve Bugünüyle Televizyon, İstanbul Varlık Yayınları, 1983
- 61- TAMER, Kezban, Televizyon Yayıncılığına Halkın Katılımı- Amerika'nın "Halkın Girişi" (Public Access) Programları, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1983
- 62- TOPUZ, Hıfzı, Uluslararası İletişim, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları No 85/Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No 31, 1984

- 63- TOPUZ, Hıfzı, ÖNGÖREN, M., Tali, AZIZ, Aysel, ÖNEN,
Mesut, Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni, İstanbul,
Mozaik Basım ve Yayıncılık 1990
- 64- TUŞALP, Erbil, Cumhuriyet Gazetesi, 30 Mayıs 1990
- 65- T.C. Anayasası, 1982
- 66- TRT Yasası, Sayı 2954, 1983
- 67- Yeni İletişim, Basın Yayıncılar Derneği Yayını, Sayı 1,
Aralık 1987

